

HANDBOEK

**EUROPESE
GOOD PRACTICE VOORBEELDEN
– OUTREACHENDE
EDUCATIEVE BEGELEIDING
EN LAAGDREMPELIG LEREN
VOOR KANSARME LEERLINGEN**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

**ON THE
MOVE**
m

Inhoud

I Inleiding	4
<hr/>	
II Leven Lang Leren – hoe kunnen leerlingen van kwetsbare groepen participeren?	6
<hr/>	
1 Leven Lang Leren	6
2 Principes van educatief outreach in het kader van volwasseneneducatie	8
III Europese Good Practice Voorbeelden – outreachende begeleiding en laagdrempelige leermogelijkheden voor personen met een onderwi- jsachterstand	9
<hr/>	
1 Best Practice Voorbeelden gericht op het algemeen publiek	10
Learning Festival (Zwitserland).....	10
Men's Shed Association (Ierland).....	12
'Chillen – actie – begeleiden' (Oostenrijk).....	14
MoBiL (Duitsland).....	16
Reizende tentoonstelling over analfabetisme (Zwitserland)	18
2 Good Practice Voorbeelden voor laaggeschoolden	20
Project GO (Zwitserland).....	20
ABAG Keulen (Duitsland).....	22
ABC+ (Duitsland)	24
Mobile Learning workshop voor laaggeschoolde vrouwen in plattelandsgebieden (Oostenrijk)	26
Literacy@Work (Frankrijk)	28
Je Kunt Meer (Nederland)	30

3 Best practice-projecten voor migranten	32
Quali-Fair (Oostenrijk)	32
Wij besluiten over de toekomst! (Zweden)	34
S.P.R.A.R. System (Italië)	36
MELETE (Oostenrijk)	38
TEPROM (Tsjechië)	40
Innovatieve methoden en praktijken om de sociale integratie te verge makkelijken (Litouwen)	42
Gendalos (Tsjechië)	44
4 Best practice projecten voor mensen uit kwetsbare groepen	46
De Waterheuvel (Nederland)	46
Gezondheid en Cultuur (Zweden)	48
Skåne - een achteraanzicht (Zweden)	49
Amici per la strada – vrienden op de straat (Italië)	50
Het Huis van Herinnering (Denemarken)	52
Crescere a cores (Portugal)	54
Hierbabuena (Spanje)	56
RADE Ltd. – Recovery through Art, Drama and Education (Ierland) ..	58
Jackdrum (Verenigd Koninkrijk)	60
Making Connections (Ierland)	62
Biblioteca la Conca (Italië)	64
Jongeren in het gevangenis (Zweden)	66
Inspire-Adult Programme (Malta)	68
Mogelijkheden in plaats van beperkingen op het werk (Letland)	69

I Inleiding

In dit handboek – het belangrijkste resultaat van het door de EU gefinancierde Erasmus+ project "On the Move – leer je meer over outreachende activiteiten in de context van een leven lang leren, waarbij specifiek aandacht wordt gegeven aan leermogelijkheden voor mensen, die anders uit het systeem van volwassenenonderwijs zouden vallen. ON THE MOVE is gericht op het bereiken van doelgroepen, die tot nu toe geen verbinding hebben met het voortgezet onderwijs. Dus moeten wij als professionals mobiel worden en deze groep met een grote afstand tot onderwijs, educatieve begeleiding en laagdrempelige leermogelijkheden aanbieden. Wij zien dit als een manier, om leermethoden en een doelgroep-specifieke aanpak te ontwikkelen en om motivatie, zelfvertrouwen en sociaal gedrag bij de doelgroep te stimuleren.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

De term outreachend begeleiden en leren beschrijft een nieuw werkveld op het gebied van volwasseneneducatie. De benadering ligt op de snijvlak van innovatie; professionals en organisaties, die al met deze aanpak werken zijn pioniers en nog steeds zeldzaam. Om de ervaringen van dit baanbrekende werk te delen heeft ON THE MOVE verschillende Good Practice Voorbeelden op het gebied van outreachend educatieve begeleiding en laagdrempelige leermogelijkheden verzameld en geselecteerd. Deze praktijkvoorbeelden zijn samengevat in dit handboek en korte video portretten die op de website te vinden zijn.

→ www.onthemove-project.eu

Onze partnerschap bestaat uit professionals uit de volwasseneneducatie in

- Oostenrijk (www.bfi.aut)
- Duitsland (www.team-training.de)
- Italië (www.promidea.it)
- Nederland (www.deregenboog.org; www.correlation-net.org)
- United Kingdom (www.superact.org.uk) die expertise en verschillende benaderingen hebben in het werken met kwetsbare groepen.
- De Vytautas Magnus Universiteit van Kaunas in Litouwen (www.vdu.lt) was verantwoordelijk voor het Europese Best Practice onderzoek. Om ook een perspectief voor outreachend leren te bieden in de context van het openbare culturele leven is ook het
- Stadsmuseum of Norrköping in Sweden (www.norrkopingsstadsmuseum.se) onderdeel van het samenwerkingsverband.

In het eerste deel van het handboek beschrijven we onze ideeën en visies en laten zien op welke manier kwetsbare groepen deel kunnen uitmaken van een proces van een leven lang leren.

Door onze ervaringen in het ontwikkelen en praktische omzetten van een outreachend educatief aanbod, specifiek gericht op de leerbehoeften van de desbetreffende doelgroep willen wij een aantal gedachten en principes delen, die onderdeel uitmaken van een succesvolle aanpak.

In het grootste deel van dit handboek presenteren we inspirerende en opmerkelijke projecten, gericht op verschillende doelgroepen. Deze projecten werden geselecteerd na een zorgvuldige beoordeling van het concept en de praktische uitvoering. Wij zijn van mening dat deze projecten en programma's het potentieel hebben, om organisaties en professionals in het volwassenenonderwijs en het hoger onderwijs te inspireren. De opgedane ervaring in de beschreven projecten kan worden overgedragen, niet alleen naar andere landen, maar ook om andere leerdoelen te behalen en andere doelgroepen te bereiken. Lokale experts uit het volwassenenonderwijs, de politiek, van culturele instellingen en de wetenschap hebben meer dan honderd projecten geëvalueerd en hebben de 32 beste good practice voorbeelden geselecteerd. We hebben deze voorbeelden vervolgens onderverdeeld in verschillende doelgroepen – het algemene publiek, migranten, laaggeschoolden en personen uit kwetsbare groepen, zoals mensen met psychische problemen. Het moge duidelijk zijn, dat de meeste praktijkvoor-

beelden ook overdraagbaar zijn voor andere doelgroepen en onderwerpen.

Het laatste deel van het handboek is de conclusie en geeft als zodanig een korte reflectie op het twee jaar durende project en het verzamelen van innovatieve ideeën om mensen op de rand van de samenleving te bereiken en te betrekken bij het proces van een leven lang leren.

We hopen dat dit handboek de mogelijkheid biedt om je eigen werk te overdenken en te inspireren om nieuwe manieren, ideeën en projecten te ontwikkelen in het kader van een leven lang leren. Projecten, waarvan alle Europese burgers kunnen profiteren, ongeacht hun herkomst en opleidingsniveau.

II Leven Lang Leren – hoe kunnen leerlingen van kwetsbare groepen participeren?

Leven Lang Leren is voor iedereen – een noodzaak in een constant veranderende wereld in het 21ste eeuw en een kans voor elk individu, om het eigen leven vorm te geven.

In dit hoofdstuk willen wij een aantal gedachtes delen, gericht op een Leven Lang Leren voor mensen uit kwetsbare groepen. In het tweede deel willen wij deze gedachtes onderbouwen met een aantal principes en uitgangspunten.

1 LEVEN LANG LEREN

De continue veranderingen in het socio-economische en culturele klimaat, maakt het noodzakelijk, dat burgers over voldoende kennis en capaciteit beschikken, om adequaat te kunnen reageren op deze ontwikkelingen. Dit heeft ertoe geleid, dat de Europese Unie en de EU lidstaten een beleid rondom Leven Lang Leren hebben ontwikkeld. De volgende speerpunten staan daarbij centraal:

- het bevorderen van actief burgerschap en persoonlijke emancipatie;
- het effectief strijden tegen sociale uitsluiting;
- het bevorderen van gelijke kansen, sociale integratie en werkgelegenheid.

Een Leven Lang Leren verwijst naar verschillende vormen van leren – formeel en informeel en als mogelijk naar een bepaald diploma of doelstelling. Daarom kan continu leren aangeboden worden in speciale instellingen, op het werk (tijdens of na het werk) of in gemeenschappelijk verband.

Leven Lang Leren is een belangrijke factor voor het concurrentievermogen, de economische groei, de sociale cohesie, het actief burgerschap en het realiseren van individuele doelstellingen. Leven Lang Leren staat daarom in het teken van een authentieke sociale praktijk, die een intrapersonlijke verandering bevordert. Deze verandering wordt mogelijk gemaakt door het individu, zijn interpersoonlijke relaties en de steeds veranderende maatschappij als complex systeem.

Het ontwikkelen van een positief leertraject en het creëren van condities voor sociale gelijkheid is niet voldoende, om het belang van het leren in de verschillende leeftijdscategorieën te bevestigen.

Er is behoefte, om realistische mogelijkheden te ontwikkelen, die aansluiten bij het culturele repertoire van de algehele bevolking. Het uitsluiten van mensen van Leven Lang Leren creëert aanzienlijke tekortkomingen, die het individu scheidt van de rest van de samenleving.

Daarom zijn diegenen, die als eerste van de arbeidsmarkt worden uitgesloten, mensen met een laag opleidingsniveau.

Leven Lang Leren moet iedereen in staat stellen, om hun leven actief vorm te geven en gezamenlijk met anderen invloed te nemen op beslissingen, die van belang zijn voor hun bestaan. Het is belangrijk dat de modellen van educatieve programma's en de beginselen van de theorie over sociaal leren rekening houden met het idee, dat Leven Lang Leren een goed antwoord is op een pedagogisch

concept, dat het leren als middel ziet, naast andere middelen, zoals de onderwijsomgeving of het opstarten van het pedagogische project op zich. Bepaalde factoren dragen bij tot een succesvol Leven Lang Leren project:

- concrete doelen, meetbaar en realistisch;
- continue afstemming tussen vastgestelde doelstellingen en overdraagbare kennis;
- lesmethoden, die gericht zijn op het stimuleren van participatie, diversiteit, samenwerking, vergelijkbaarheid, het delen van middelen en inhoud;
- de aanwezigheid van onderwijsdeskundigen – professioneel en persoonlijk gemotiveerd – kan de motivatie van kwetsbare volwassenen vergroten en het ongemak tegenover het onderwijs wegnemen.

Leven Lang Leren, zowel formeel en informeel, is indicatief voor het erkennen en verwerven van kennis en ervaring, capaciteiten en vaardigheden en technieken en methoden voor persoonlijke en professionele groei. Het is ook een leidraad voor een proces van (gedrags-)verandering en kan helpen om te ontsnappen aan een kwetsbare situatie.

Leven Lang Leren kan de waarden van gelijkheid in onderwijs en opleiding veilig stellen en bijdragen aan het elimineren van sociale, culturele en economische restricties, die de mogelijkheden van het volwasseneonderwijs beperken.

Leven Lang Leren moet niet gezien worden als een manier, om zich aan te passen aan de behoeften van de arbeidsmarkt. Het zou te makkelijk zijn, om leren als pure voorbereiding en opleiding voor toekomstig werk te beschouwen. Natuurlijk is Leven Lang Leren erop gericht, om kennis over te dragen, die essentieel is voor een succesvolle verandering in het leven en de arbeidsmarkt. Daarom

is het belangrijkste doel van Leven Lang Leren het promoten van een methode, die het leren en het leren in verschillende leeftijdsgroepen bevordert. Het erkennen van de (meer)waarde van het leren – rekening houdend met verschillen in leeftijd, herkomst en individuele mogelijkheden – is bepalend voor de manier van onderwijs en het kiezen van de meest effectieve leerinstrumenten en methodiek. Daarnaast moeten wij ons afvragen, wat een functionele leeromgeving is. Eigenschappen en kenmerken zijn afhankelijk van het soort achterstelling waarmee wij te maken hebben: geweld of ongewild, culturele, sociale, geografische achterstelling, economische onzekerheid enz. Voor elke soort achterstelling of kwetsbaarheid moet een Leven Lang Leren leermiddelen te beschikking stellen, die bijdragen aan een specifieke context van culturele groei en een bewust cognitieve ontwikkeling.

Als het gaat, om het proces van onderwijs en leren in het algemeen en het ontwikkelen en implementeren van efficiënte en effectieve kwaliteitsnormen van onderwijs, verwarren veel organisaties concurrentie met samenwerking en flexibiliteit en de aanpassing van de stijl van lesgeven met de noodzaak en de urgentie, om leerinhoud en kennis over te dragen.

Behoeften en problemen worden in het kader van een Leven Lang Leren gericht benaderd door outreach en educatieve praktijkervaring. Het herformuleren van bestaande modellen en strategieën en de huidige educatieve omgeving is complex. Om deze reden is het van groot belang, om kansen voor een Leven Lang Leren aan te bieden. Volgens ons is dat de sleutel tot de betrokkenheid en veelzijdigheid van een voorgestelde opleiding.

2 PRINCIPES VAN EDUCATIEF OUTREACH IN HET KADER VAN VOLWASSENENEDUCATIE

Er zijn vele redenen waarom mensen een grote afstand hebben tot onderwijs en leren. De meest belangrijke oorzaak is sociale uitsluiting, vanwege een lage opleiding of sociaal economische status, een gebrek aan sociale contacten of lichamelijke en/of psychische beperkingen en problemen. Kansarme groepen zijn ondervertegenwoordigd in de volwasseneneducatie in alle Europese lidstaten. Ze voelen zich vaak uitgesloten van het bestaande leeraanbod, zijn zich niet bewust van het bestaande aanbod en weten niet hoe ze kunnen participeren.

Onderzoek heeft aangetoond, dat het onderwijsinstellingen ontbreekt aan een op maat gesneden aanpak, die zich richt op mensen met een grote afstand tot educatie en leren. Ze weten niet hoe het aanbod in de volwasseneneducatie passend gemaakt kan worden, om aan de behoeften van kansarme groepen te voldoen. Het is daarom van belang om een nieuwe aanpak te ontwikkelen en te implementeren, die rekening houdt met de diversiteit van de doelgroepen en het bestaande leeraanbod aanvult met outreachende elementen en empowerment.

Outreach is een manier om achtergestelde groepen te bereiken en - bij voorkeur in samenwerking met deze groepen – een passend onderwijsaanbod te ontwikkelen. Een aantal belangrijke principes kan aanbieders in de volwasseneneducatie helpen, om een effectief en inclusief leeraanbod te ontwikkelen:

Wees je bewust van de diversiteit en de specifieke problemen en behoeften van kansarme groepen

Outreachend werken met kansarme groepen impliceert dat aanbieders in de volwasseneneducatie weten welke groepen ondervertegenwoordigd zijn in hun leeraanbod. Dit is niet altijd het geval. Er is een verscheidenheid aan mensen, die momenteel niet participeert in de volwasseneneducatie, zoals migranten, analfabeten, laaggeschoolden, (langdurig) werklozen, (ex)delinquenten, druggebruikers en mensen met psychische problemen. Al deze groepen hebben specifieke problemen en behoeften.

Zich bewust zijn van de diversiteit van de doelgroep en hun specifieke problemen en behoeften zal helpen, om outreachend te werken. Aanbieders in de volwasseneneducatie zullen beter begrijpen waar de doelgroep te vinden is, hoe ze bereikt kan worden en hoe ze betrokken kan worden in het leeraanbod.

Luister naar de input van kansarme en ondervertegenwoordigde groepen

De ontwikkeling van outreachende strategieën is onherroepelijk verbonden met de actieve betrokkenheid van de doelgroep. Het laten participeren en luisteren naar de doelgroep en het gebruiken van hun kennis en inzicht zal niet alleen maar bijdragen aan de effectiviteit en de kwaliteit van het nieuwe leeraanbod, maar zal ook de geloofwaardigheid van de aanbieder vergroten en bijdragen aan de bereidheid van de doelgroep, om deel te nemen aan het leeraanbod.

Er zijn talrijke voorbeelden van outreach, waarbij de doelgroep ingezet wordt als peer, mediator of outreach worker. Het laten participeren van de doelgroep helpt om ondervertegenwoordigde groepen te bereiken en draagt op hetzelfde moment bij aan empowerment van de doelgroep.

Analyse en belemmeringen

Weten welke specifieke doelgroepen moeten worden bereikt leidt niet automatisch tot een op maat gesneden onderwijsaanbod. Aanbieders in de volwasseneneducatie moeten weten welke specifieke belemmeringen mensen ervan weerhouden om te participeren in onderwijs. Dit kan wettelijke oorzaken hebben, het kan liggen aan het ontbreken van financiële middelen of te maken hebben met sociale, fysieke of psychische problemen. Kennis over de oorzaken van uitsluiting maakt het mogelijk, om strategieën te ontwikkelen en om barrières te overwinnen.

Bouw een netwerk en werk samen

Aanbieders in de volwasseneneducatie moeten een samenwerkingsnetwerk opbouwen, bestaand uit organisaties en instellingen, die op dit moment niet automatisch worden betrokken, als het gaat om onderwijs. Dit kunnen zijn: buurthuizen, instellingen voor de geestelijke gezondheidszorg, gras-root organisaties en de maatschappelijke opvang. Deze organisaties staan vaak in direct contact met kansarme groepen, weten over hun specifieke problemen en behoeften, en kunnen helpen, om deze groepen te benaderen.

Maak volwasseneneducatie aantrekkelijk

Het traditionele leeraanbod is niet automatisch aantrekkelijk voor mensen met een grote afstand tot de onderwijs. Ze kunnen zich ongemakkelijk voelen als gevolg van sociale uitsluiting en zijn zich vaak niet bewust van de potentiële voordelen van onderwijs. Het is belangrijk om te begrijpen wat precies nodig is, om onderwijs aantrekkelijker voor deze groepen te maken. Dit kan een certificaat zijn, maar ook de mogelijkheid, om anderen te ontmoeten, die in een soortgelijke situatie zijn. Als wij weten wat hun problemen en behoeften zijn, kunnen wij een leeraanbod ontwikkelen dat geaccepteerd en gewaardeerd wordt door de doelgroep.

III Europese Good Practice Voorbeelden – outreachende begeleiding en laagdrempelige leermogelijkheden voor personen met een onderwijsachterstand

---

In dit hoofdstuk van het handboek presenteren we 33 Europese best practice voorbeelden over hoe kwetsbare groepen betrokken kunnen worden in het aanbod van Leven Lang Leren. Een uitgebreid onderzoek onder leiding van de Vytautas Magnus University heeft tot deze selectie van praktijkvoorbeelden geleid. Nationale experts van universiteiten, het volwassenenonderwijs en de politiek hebben meer dan 100 voorbeelden zorgvuldig besproken en

beoordeeld en hebben een selectie van voorbeelden gekozen die makkelijk overdraagbaar zijn het best geschikt zijn om onze doelgroep te bereiken. Wij hopen dat deze overzicht u inspireert om in uw eigen werkveld best practice voorbeelden te ontwikkelen op het gebied van outreach, educatieve begeleiding of het aanbieden van een laagdrempelig leeraanbod, gericht op mensen, die weinig tot geen toegang hebben tot leren en onderwijs.

1 BEST PRACTICE VOORBEELDEN GERICHT OP HET ALGEMEEN PUBLIEK

In het eerste subhoofdstuk kunt u projecten vinden, die erop gericht zijn het bewustzijn rondom een Leven Lang Leren te vergroten – met een specifieke focus op volwassenen met een grote afstand tot leren. Naast een algemeen aanbod, gericht op het brede publiek, vonden wij ook zeer interessante projecten, gericht op specifieke doelgroepen, zoals jongeren, analfabeten of mannen in landelijke gebieden die in sociale isolatie leven. De projecten blinken uit, omdat ze goed overdraagbaar zijn naar andere landen, doelgroepen en thema's.

Learning Festival

LEREN MET HOOFD, HART, HANDEN EN VOETEN – EEN PUBLIEKE LANDELIJKE INFORMATIE
EVENEMENT, GERICHT OP LEERMOGELIJKHEDEN

SWITZERLAND

OVER HET PROJECT

Het Lernfestival (Learning Festival) is een nationale bewustwordingscampagne voor een Leven Lang Leren en wil een nieuwe leerervaring creëren voor mensen in Zwitserland. Het festival duurt 24 uur en wordt eens per jaar georganiseerd. Het wil mensen op een creatieve manier stimuleren, om te participeren in een divers onderwijs aanbod en na te denken over een Leven Lang Leren.

Daarom vinden lokaal georganiseerde Lernfestivals plaats in heel Zwitserland. In 2014 werden in totaal 448 evenementen op 36 verschillende

plaatsen georganiseerd. De SVEB (Zwitserse Federatie van Volwasseneneducatie) is de nationale coördinator van het Lernfestival en zorgt voor materiaal (bv poster, flyer, programma's) dat gratis gebruikt kan worden door de lokale organisaties. De festivals richten zich op het aanbieden van laagdrempelige leer mogelijkheden. Om de lokale organisaties te ondersteunen, organiseert de SVEB workshops rondom communicatie, project management, media en netwerken. Het gehele aanbod tijdens de festivals is gratis.

DOELGROEP

Het Lernfestival wil het brede publiek en met name volwassenen met een grote afstand tot onderwijs bereiken. Het brengt aanbieders uit het onderwijs, het arbeidsbureau, politici, regionale spelers en natuurlijk het grote publiek bij elkaar, waarbij specifiek aandacht wordt gegeven aan mensen die geen of weinig toegang hebben tot onderwijs.

DOEL

Het Lernfestival wil mensen op een creatieve manier motiveren, om deel te nemen in het onderwijsaanbod en na te denken over Leven Lang Leren. Het festival biedt laagdrempelige leermogelijkheden voor de bezoekers, zodat ze zich een goed beeld kunnen maken van de mogelijkheden in het informele, evenals formele onderwijs. Een ander nuttig aspect van het Lernfestival is de mogelijkheid, om te kunnen netwerken met veel verschillende actoren in het onderwijsveld.

METHODE / AANPAK

Naast de algemene werkwijze zoals die hierboven is beschreven probeert het Lernfestival de doelgroep actief te betrekken, om zeer laagdrempelige leermogelijkheden tijdens het festival aan te kunnen bieden.

Om mensen actief te betrekken bij de verschillende events worden wedstrijden en competities, zoals 'Superbrain', 'Educatieve Landschap' of 'Star Walk' georganiseerd.

Als innovatieve outreachende methode wordt ook de methode van het "Beratungs Mobil" geïmplementeerd. Een bus rijdt naar de verschillende steden, waar de Lernfestivals plaatsvinden, met het idee om met mensen op straat direct in con-

tact te komen. De bus is een rode bus uit Londen en trekt de aandacht van veel mensen. In de bus wordt op een laagdrempelige manier educatieve begeleiding aangeboden. Mensen kunnen direct proberen, om iets met hun handen doen of iets te leren op een zeer laag niveau. Daarnaast zijn er circusartiesten, om de aandacht van mensen te trekken.

IMPLEMENTATIE / OVERDRAAGBAARHEID

Het idee van het Lernfestival kan gemakkelijk worden overgedragen naar andere landen of specifieke doelgroepen. Er zijn online diverse materialen beschikbaar over het project, zoals checklists en praktische hulpmiddelen.

Het is geweldig als niet alleen onderwijsinstellingen, maar ook bedrijven, musea en bibliotheken deelnemen aan het Lernfestival, omdat hierdoor een brede waaier van leermogelijkheden gepresenteerd kan worden aan het publiek.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

Het Lernfestival is een flexibel concept, dat op een laagdrempelige manier geïmplementeerd kan worden in verschillende onderwijscontexten. Het is ook een kosteneffectieve manier om de aandacht te richten op een Leven Lang Leren. Daarnaast probeert het Lernfestival leerlingen op een creatieve manier – zoals prijsvragen en outreachende activiteiten met het Beratungsmobil – te betrekken bij de verschillende evenementen.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

SVEB – Schweizerischer Verband f. Weiterbildung
Mr. Graemiger

Telefoon: +44 319 71 61

→ bernhard.graemiger@alice.ch

→ www.alice.ch/de/lernfestival/different

Men's Shed Association

HET DELEN VAN KENNIS EN VAARDIGHEDEN VOOR MANNEN

IERLAND

OVER HET PROJECT

Meath Partnership realiseerde zich tijdens de verschillende 'community-based' activiteiten, die door de organisatie worden uitgevoerd, dat de 'community groups' voornamelijk bestaan uit vrouwen en dat er een significant gebrek aan sociale activiteiten is voor oudere mannen, met name mannen, die alleen wonen op het platteland. In 2006 liet Meath Partnership zich inspireren door het Australische model van Men's Shed. Volgens professor Barry Golding, een beschermheer van Mens's Shed in Australië, praten mannen eerder schouder-aan-schouder in plaats van face-to-face en vinden ze het makkelijker om te communiceren en in het openbaar hun ervaringen en problemen te delen tijdens een gemeenschappelijke activiteit.

Men's Shed is een gratis programma op lokaal niveau waarin mannen op elk gewenst moment

kunnen deelnemen. Het is een programma, waarbij het delen van kennis, ideeën, en het aangaan van gemeenschappelijke activiteiten centraal staat. Het is gericht op het creëren van een steungroep voor mannen, die geïsoleerd zijn binnen hun gemeenschappen. Activiteiten zijn o.a. het spelen van games - kaarten, schaken, klaverjassen - computervaardigheden, Pilates, activiteiten, zoals het herstellen van een oude boerderij, het repareren van machines, het maken van meubels en het deel nemen aan excursies.

De Ierse Men's Shed Vereniging werd opgericht in januari 2011 met als doel de ontwikkeling en duurzaamheid van Men's Shed op het eiland Ierland te ondersteunen.

IMPLEMENTATION/TRANSFERABILITY

Het Men's Shed model werd oorspronkelijk ontwikkeld in Australië en op een zeer succesvolle manier overgedragen naar Ierland. Het model heeft een groot potentieel, om mannen in een landelijke gebied of en dorp bij elkaar te brengen. Het model is pas recentelijk geïmplementeerd in het Verenigde Koninkrijk, waarin nu al 16 verschillende afdelingen draaien.

Zowel de Ierse, als ook de Britse Men's Shed Vereniging laten zien hoe een Men's Shed afdeling opgezet kan worden: Ierland maakt gebruik van regio bemiddelaars en het Verenigde Koninkrijk heeft een online handboek gepubliceerd op hun website.

De afdelingen kunnen zich boven water houden door lidmaatschapsbijdragen en / of fondsenwerving. Wat precies nodig is hangt af van de set-up en de activiteiten, die georganiseerd worden. Bijvoorbeeld: moet er huur betaald worden of niet.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

Men's Shed afdelingen zijn opgezet vanuit een gedeeld interesse. Het betreft vaak activiteiten, die te maken hebben met kunst, kunstnijverheid en technische vaardigheden – allemaal dingen die normaal gesproken in een achtertuin of schuur gedaan worden. Maar, in plaats van alleen te werken, wordt hier met een gezamenlijk interesse gewerkt, terwijl de sociale interactie tussen de deelnemers centraal staat, wat wederom een belangrijke bijdrage levert aan de gezondheid en het welbevinden van de deelnemers.

In een tijd van bezuinigingen geeft Men's Shed werkeloze mannen een doel en een ondersteunend netwerk, dat ze anders misschien niet zouden hebben. Het delen van kennis geeft de mannen een gevoel van voldoening, waardoor ze het gevoel krijgen een bijdrage te kunnen leveren. Men's Shed is ook een plek om te socialiseren en kost in vergelijking met een kroeg helemaal niets.

CONTACT EN MEER INFORMATIE:

→ www.menssheds.ie

Telefoon: +353 051 448 725

→ www.menssheds.org.uk

→ contact@ukmsa.org.uk

Mike Jenn: Telefoon: +44 7757 024749

→ www.meathpartnership.ie

Kay O'Conner: Telefoon: +353 46 9280 790

'Chillen – actie – begeleiden'

INFORMATIE EVENEMENT OVER LEERMOGELIJKHEDEN IN HET PARK

OOSTENRIJK

OVER HET PROJECT

'Chillen - actie – begeleiden' vindt plaats in de parken van Wenen tijdens de zomermaanden. De doelgroep bestaat uit jonge volwassenen (met onderwijsachterstanden) en hun sociale omgeving (familie, vrienden, kennissen). De evenementen hebben een separate 'chill area', die uitnodigt, om te blijven en door het voorlichtingsmateriaal te bladeren, een 'action area', waar vaardigheden en competenties zichtbaar worden gemaakt, en een 'counsel area', waar individuele begeleiding wordt geboden. Aan de balie worden individuele vragen over oriëntatie, onderwijs, opleiding, werk, (financiële)

ondersteuning en meer beantwoord.

Naast de gezellige zithoek is de action area de meest belangrijke attractie; dit gebied bestaat uit o.a. een mobiele fietsenmaker, een mobiele graffiti muur, en een slackline om je evenwicht en andere vaardigheden te trainen. Natuurlijk is er ook een goede geluidsinstallatie, die door de deelnemers gebruikt kan worden, om 'hun' muziek te spelen - en de muziek die gespeeld wordt is net zo divers als de mensen die deelnemen aan het evenement.

IMPLEMENTATIE / OVERDRAAGBAARHEID

Het concept is gericht op het vinden van plaatsen, waar jongeren graag hun tijd doorbrengen. Jongeren worden in 'hun' taal aangesproken en het aanbod is gericht op hun specifieke interesses en vaardigheden. Door nauwe samenwerking met de beheerders van parken en veld- en jeugdwerkers kunnen de juiste plaatsen worden geselecteerd en de evenementen efficiënt en effectief worden gepromoot.

Tijdens de evenementen worden flyers en ander informatiemateriaal verspreid, specifiek gericht op de doelgroep. Het 'actieve betreden van de openbare ruimte' en de actieve opstelling in het contact zoeken vermindert scepsis en terughoudendheid. Grote nadruk wordt gelegd op netwerken en het creëren van synergie, waardoor veel informatie verspreid kan worden.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

In de loop der jaren is de doelgroep in het park steeds groter geworden. De evenementen richten zich nu op alle park bezoekers: mensen met begeleide banen, mensen met een migratie achtergrond, ouderen, enzovoorts. Hierdoor zijn ook de activiteiten en materialen, die worden aangeboden aangepast en uitgebreid. Met behulp van verschillende 'deuropeners' wordt de wens voor verdere persoonlijke en professionele ontwikkeling en de drive voor het leren en een (hogere) kwalificatie, geïnspireerd. De organisatie van evenementen in samenwerking met regionale jongerenwerkers heeft zich als bijzonder effectief bewezen. De jongerenwerkers houden de jongere kinderen bezig met spelletjes, schilderen en soortgelijke activiteiten, zodat ongestoord gebruik kunnen maken van de advisering en begeleiding rondom onderwijs en opleiding.

CONTACT EN MEER INFORMATIE:

Werkstaetten und Kulturhaus
 Bildungsberatung in Wien
 Mag.a (FH) Ursula Koeniger
 Telefoon: +43-6991-401 21-95
 → ursula.koeniger@wuk.at
 → www.bildungsberatung-wien.at

Het project wordt gefinanciëerd door de European Social Fund, het Federale Ministerie voor Educatie en Vrouwen en de Stad Wenen.

MoBiL

LEER WINKEL VOOR OUTREACH EDUCATIEVE BEGELEIDING EN ADVISERING

DUITSLAND

OVER HET PROJECT

MoBiL - Mobile Bildungsberatung in Tübingen - is een project dat gefinancierd wordt door het Ministerie van cultuur, onderwijs en sport in Baden-Württemberg, Duitsland. Het belangrijkste idee achter MoBiL is om meer mensen te laten deelnemen aan het Leven Lang Leren programma en vooral diegenen te bereiken, die nog geen verdere opleiding hebben gehad. MoBiL biedt mogelijkheden, om contact te leggen met andere mensen, de doelgroep te bereiken en te voldoen aan de behoeften van de doelgroep.

DOELGROEP

MoBiL wil mensen met een grote afstand tot leren bereiken. Dit geldt voor mensen, die weinig hebben bereikt, mensen met een lage opleiding, mensen, die in de bijstand zitten en mensen die geïnteresseerd zijn in verder onderwijs.

DOEL

MoBil wil het aantal deelnemers in het onderwijs en het aantal oudere leerlingen verhogen. Deelnemers dienen gesteund en aangemoedigd te worden tijdens een Leven Lang Leren. MoBil wil met nieuwe manieren meer aansluiting zoeken met laag opgeleide mensen, en hun nieuwsgierigheid en interesse in leren verhogen.

METHODE / AANPAK

MoBil wil mensen in hun eigen omgeving bereiken, wat betekent dat onderwijskansen en begeleiding naar de doelgroep komt en niet omgekeerd. MoBil is gebaseerd op verschillende onderdelen:

1. De MoBil-Lernladen (Leerwinkel) is een vaste aanspreekpunt en een laagdrempelige plek voor leren en begeleiding. Tijdens de openingstijden kan iedereen binnenkomen, zonder vooraf een afspraak te moeten maken. In de winkel wordt informatie over de verschillende leermogelijkheden verstrekt. Daarnaast zijn er ook computers beschikbaar, die gebruikt kunnen worden door de bezoekers voor individueel onderzoek.
2. Mobile begeleiding in de omgeving van de doelgroep, wat betekent: bij sociale werkplaatsen, scholen, treinstations, marktplaatsen, voetbaltoernooien, buurthuizen, adviescentra etc.
3. Laagdrempelige workshops en cursussen, gericht op de doelgroep, zoals: interculturele ontmoetingen, gebruik van internet en sociale media, Duits als tweede taal en het aanvragen en invullen van documenten.

MoBil biedt ook aan om de kosten van een opleiding te betalen, waardoor mensen extra gemotiveerd zijn, om aan een onderwijsaanbod deel te nemen.

IMPLEMENTATIE / OVERDRAAGBAARHEID

Het belangrijkste element in het MoBil Project is het, om de doelgroepen ontmoeten in de eigen leefwereld. Deze benadering kan goed gebruikt worden bij alle kwetsbare groep en helpen bij elke vorm van opleiding. De leerwinkels zijn een belangrijk aspect van het project, omdat ze laagdrempelig zijn en toegang bieden aan iedereen. Daarnaast is het van cruciaal belang, om medewerkers in de verschillende (sociale) organisaties, waar de doelgroep regelmatig verkeert, te informeren over het aanbod en de mogelijkheden in de leerwinkels.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

Onderwijs komt naar de doelgroep toe en niet omgekeerd. De benadering van MoBil is erop gericht om een 'relatie op te bouwen met een relatie': een band opbouwen met de doelgroep en hen een leeraanbod maken door middel van reeds bestaande relaties.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

ttg team training GmbH

Thomas Hipp

Telefoon: +49 7071 364384

→ thomas.hipp@team-training.de

→ www.team-training.de/kurse/gewerblich.php

Reizende tentoonstelling over analfabetisme

EDUCATIEVE MOGELIJKHEDEN EN ONDERWIJS GELETTERDHEID EN TAALVAARDIGHEDEN

ZWITSERLAND

OVER HET PROJECT

De reizende tentoonstelling over geletterdheid ontwikkeld is ontwikkeld tijdens het 4 ½ jaar durende project "Sensibilisering voor analfabetisme - voor mensen die in contact komen of werken met laag geletterde groepen". Het project, dat eindigde in oktober 2014, had het doel om het algemeen publiek bewust te maken van functioneel analfabetisme en werd uitgevoerd in alle drie taalgebieden in Zwitserland door de Vereniging voor Lezen en Schrijven in Duitstalig Zwitserland (Verein Lesen und Schreiben Deutsche Schweiz). De reizende tentoonstelling is een resultaat van dit project en is nu een continu aanbod.

Reizende tentoonstellingen werden al georganiseerd op andere locaties, zoals arbeidsbu-

reaus, bibliotheken, multi-generatiehuizen of gewoon op straat voor het grote publiek. Het was ook een deel van de jaarlijkse conferentie over geletterdheid in Zwitserland (zie foto's).

DOELGROEP

De reizende tentoonstelling is gericht op mensen, die in contact komen en werken met laag geletterden, zoals maatschappelijk werkers, medewerkers bij arbeids- en uitzendbureaus, artsen, en het grote publiek, om hen te informeren over relevante kwesties rondom geletterdheid. Indirect richt het project zich ook op laag geletterden zelf. Door het versterkte bewustzijn van hun omgeving profiteren ook zij van de reizende tentoonstelling.

DOEL

De reizende tentoonstelling is erop gericht, om belemmeringen, taboes en vooroordelen, gericht op laag geletterdheid en analfabetisme te verminderen en een breed scala aan mensen te informeren over het onderwerp. Hierdoor wordt interesse gewekt en wordt het vitale belang van geletterdheid zichtbaar gemaakt.

Daarnaast wil het project laten zien dat lezen en schrijven zeer complexe vaardigheden zijn, die moeilijk te leren zijn, terwijl het belang ervan vele malen hoger is dan een paar decennia geleden.

METHODE / AANPAK

De reizende tentoonstelling is specifiek ontwikkeld voor indoor workshops en presentaties. Geïnteresseerde personen of organisaties kunnen de tentoonstelling gratis bestellen en hiermee mensen voorlichten over de problemen rondom geletterdheid. De Vereniging voor Lezen en Schrijven in Duitstalig Zwitserland biedt naast deze reizende tentoonstelling, ansichtkaarten, brochures en een handboek aan, om mensen over geletterdheid en analfabetisme te informeren.

De reizende tentoonstelling is een integraal onderdeel van evenementen, die door de Vereniging voor Lezen en Schrijven in Duitstalig Zwitserland worden georganiseerd, om de bewustwording van geletterdheid en analfabetisme te vergroten. Hierbij presenteert een deskundige onderwerpen rondom het thema laag geletterdheid en analfabetisme met behulp van een bijbehorende Power Point presentatie en de film "Boggsen" (<http://www.boggsen.ch>), die informeert over de problemen, die laag geletterden dagelijks ondervinden.

IMPLEMENTATIE / OVERDRAAGBAARHEID

De reizende tentoonstelling is een doorlopend project. De kosten zijn laag, omdat de tentoonstelling al ontworpen is en bestaat. Het idee kan gemakkelijk worden overgedragen en gebruikt worden voor andere doelgroepen en thema's. Iedereen kan de tentoonstelling bestellen en gebruiken voor evenementen. Het is zo ontworpen, dat een grote groep mensen hiervan kan leren.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

De reizende tentoonstelling is een flexibel concept met een laagdrempelige implementatie, die gebruikt kan worden in verschillende instellingen. Het is een kosteneffectieve manier om het bewustzijn rondom het thema geletterdheid en analfabetisme te vergroten.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

Verein Lesen und Schreiben Deutsche Schweiz
Mrs. Aschwanden
→ dt-ch@lesen-schreiben-schweiz.ch
→ www.lesen-schreiben-d.ch/sensibilisierungsprojekt.cfm

2 GOOD PRACTICE VOORBEELDEN VOOR LAAGGESCHOOLDEN

De redenen waarom volwassenen een grote afstand hebben tot onderwijs zijn veelvuldig, o.a. laag opleidingsniveau of beroepskwalificatie, analfabetisme, werkloosheid, afkomstig uit een familie met een lage sociaal economische status of uit een kansarme wijk. Studies tonen aan dat slechts ongeveer 10% van de laaggeschoolden participeren in verder onderwijs - onder afgestudeerden van de universiteiten is de deelname vier keer zo hoog. Daarom richtten we ons tijdens ons onderzoek ook op laaggeschoolde werknemers om hun deelname aan bijscholing te verhogen. Daarbij vonden we verschillende succesvolle en goed overdraagbare projecten.

Project GO

HET BEVORDEREN VAN BASISVAARDIGHEDEN VOOR VOLWASSENEN

ZWITSERLAND

OVER HET PROJECT

Het project GO wil de basisvaardigheden voor volwassenen en vooral voor werknemers verder ontwikkelen. Omdat twee derde van de mensen, die zouden kunnen profiteren van de verbetering van hun basisvaardigheden in loondienst is, richt het project zich op deze groep en organiseert in-company trainingen. GO kan worden opgesplitst in twee fasen: GO1 werd als pilot uitgevoerd van 2009-2011 in grote bedrijven. De tweede fase werd uitgevoerd van 2012-2015. GO2 was gericht op kleine en middelgrote ondernemingen. Het werd georganiseerd door de SVEB (Zwitserse Federatie voor volwasseneducatie) en Interkantonale Konferenz für Weiterbildung IKW.

DOELGROEP

GO richt zich op laaggeschoolde werknemers door het verstrekken van in-company trainingen in Zwitserland.

DOEL

Het doel van GO is het om basisvaardigheden voor laaggeschoolde werknemers in kaart te brengen en te ontwikkelen. Door middel van in-company trainingen wordt de drempel om te participeren in het leeraanbod verminderd. Medewerkers kunnen deelnemen in het onderwijs tijdens hun werkuren. Omdat de trainingen kort en geïndividualiseerd zijn, houden ze rekening met de werkelijke

behoeften van het personeel en dragen bij aan het verbeteren van hun basisvaardigheden, zoals het verbeteren van IT-vaardigheden, talenkennis of wiskunde. Daarbij kan een positieve ontwikkeling op twee niveaus - persoonlijk als professioneel - worden waargenomen. De deelnemers krijgen meer vertrouwen in hun competenties. Bedrijven, die deelnemen aan dit project en investeren in de verdere opleiding van hun personeel bereiken veel positieve resultaten voor hun bedrijf en personeel, waaronder een hogere motivatie en hogere flexibiliteit.

METHODE / AANPAK

GO kijkt naar de behoeften en uitdagingen in verschillende bedrijven en past de trainingen hierop aan. Door middel van een vijf stappen methode worden effectieve trainingen gegarandeerd, waarbij laagdrempelige leermogelijkheden in combinatie met het gebruik van een outreachend concept, direct tijdens de workshop in de bedrijven worden omgezet.

De implementatie van in-company trainingen wordt uitgevoerd in vijf stappen:

1. Needs assessment: Het in kaart brengen van de leerbehoeften van de werknemers in bedrijven.
2. Training programma: Het uitvoeren van het trainingsprogramma.
3. Training programme: Carrying out the training programme.
4. Transfer: Uitvoering van het geleerde op de werkplek.
5. Training evaluatie

IMPLEMENTATIE / OVERDRAAGBAARHEID

De methoden van GO kunnen makkelijk worden overgedragen naar andere landen. Een website voor bedrijven geeft informatie en verstrekt checklists, waarmee de behoefte van het personeel voor verdere opleiding in basisvaardigheden in kaart kan worden gebracht (<http://www.weiterbildung-in-kmu.ch/default.aspx?code=home>).

Het project heeft tal van nuttige resultaten, zoals een GO Toolkit, waarmee de behoefte om basisvaardigheden te verbeteren wordt gemeten. Er

zijn case studies van de GO pilots, een GO online leidraad voor het organiseren van in-company trainingen (ter bevordering van de basisvaardigheden van volwassenen), een GO document database, workshops voor het opleiden van trainers over hoe het GO materiaal gebruikt moet worden en een implementatieplan met een lijst van concrete maatregelen.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

GO biedt een toolkit voor de opleiding van training aanbieders en kan daarmee het competentie- en vaardigheden niveau van medewerkers en potentiële trainingsbehoeften van bedrijven in kaart te brengen. GO heeft een outreachend concept en organiseert in-company trainingen.

Het concept van het aanbieden van korte en op maat gesneden cursussen aan bedrijven is een nieuwe manier van werken in Zwitserland. De evaluaties van GO1 en GO2 hebben goede resultaten laten zien.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

Schweizerischer Verband fuer Weiterbildung
SVEB

Mrs. Caecilia Maerki

→ caecilia.maerki@alice.ch

→ www.alice.ch/de/sveb/projekte/abgeschlossene-projekte/foerderung-von-wenig-qualifizierten/go/

Er is ook een video illustreert het effect van GO:

→ www.weiterbildung-in-kmu.ch/default.aspx?code=0403

ABAG Keulen

ON THE JOB TAALONDERWIJS VOOR LAAGGESCHOOIDE WERKNEMERS

DUITSLAND

OVER HET PROJECT

ABAG Köln is een project, gefinancierd door het Ministerie van Onderwijs en Onderzoek in Duitsland. Het wordt gerealiseerd door "Lerende Regio-Netzwerk Köln e.V." en de stad Keulen. Het project ontwikkelt beroepsgericht basisonderwijs en alfabetiseringscursussen voor laaggeschoolde en ongeletterde werknemers in bedrijven, die gevestigd zijn in Keulen. Het is de ambitie, om deze cursussen ook in de toekomst duurzaam te kunnen implementeren.

ABAG Köln identificeert deze mensen en hun specifieke behoeften, om goed aangepaste workshops en trainingen te ontwikkelen. Mogelijke thema's zijn lezen, schrijven, rekenen, IT, communicatie, gezondheidszorg, cultuureducatie etc.

DOELGROEP

De doelgroep van ABAG Köln zijn laaggeschoolde en ongeletterde werknemers in kleine, middelgrote en grote ondernemingen in Keulen. Speciale workshops, trainingen, of andere vormen van leren worden georganiseerd, om de medewerkers op individueel niveau in hun werk te ondersteunen. De aard van de opleiding en het onderwijs kunnen verschillen en zijn aangepast aan de specifieke behoeften van de doelgroep.

DOEL

ABAG Köln heeft het doel om het hoge percentage analfabeten en laaggeschoolde werknemers te verlagen en mensen met een kans op een achterstand hetzelfde kennisniveau te laten bereiken dan hun collega's. Analfabeten of laag opgeleide mensen worden tijdens hun arbeidsleven geconfronteerd met verschillende moeilijkheden; ze kunnen bijvoorbeeld formulieren niet begrijpen en roosters en emails niet lezen. Mensen met deze achterstand hebben grote problemen met het bijhouden van anderen, met het behouden van hun baan en voeren hun werkzaamheden vaak niet op de juiste manier uit.

METHODE / AANPAK

Om te begrijpen wat de behoeften en noden van de doelgroep zijn, spraken de projectcoördinatoren met werkbegeleiders van de bedrijven. Hierdoor werd duidelijk met welke opdrachten werknemers geconfronteerd werden in hun dagelijks werk en wat eventueel nodig was om te leren. Vervolgens werd de doelgroep uitgenodigd, om hun ideeën en leerbehoeften in kaart te brengen. Hierbij kwamen vaak hele nieuwe onderwerpen en verzoeken naar voren.

IMPLEMENTATIE / OVERDRAAGBAARHEID

Het idee van het project "ABAG Köln" kan worden overgedragen naar andere doelgroepen, maar kan ook gebruikt worden in andere steden en landen. Meest belangrijk is, om in contact te komen met de doelgroep (bijvoorbeeld op het werk). Het aanbod van cursussen, workshops en onderwijs moet zeer flexibel zijn en de leerling moet centraal staan. Het is daarom handig, om een brede scala van trainers ter beschikking te hebben, die verschillende soorten trainingen kunnen uitvoeren. Het kost tijd om contact te maken met de doelgroep, dus tijd en geduld is nodig.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

ABAG Köln is bijzonder, omdat het is opgezet voor een zeer specifieke en achtergestelde doelgroep. De uitvoering is flexibel en de leerling en zijn behoeften staan centraal. De resultaten van de leerlingen en hun bedrijven zijn opmerkelijk en duurzaam.

Verder is het outreachende element in het project bijzonder - ABAG Köln bereikt mensen op hun werkplek, door samen te werken met bedrijven waar deze mensen werken.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

Lernende Region - Netzwerk Koeln e.V.
project coordinator Dr. Sabine Schwarz
Telefoon: +49 221/9908 29-236
→ www.bildung.koeln.de/abag

ABC+

ONLINE LEERMOGELIJKHEDEN VOOR LAAGGESCHOOLDE WERKNEMERS

DUITSLAND

OVER HET PROJECT

ABC+ is een vervolgproject van ABC en ontwikkelt een virtuele platform voor basaal onderwijs. Doelgroep zijn analfabeten, die in de reinigings-, kook- of tuin sector werken.

Het project ontwikkelt een online-programma en een online-platform, die gratis gebruikt kan worden en die ongeletterde mensen helpt, om hun vaardigheden zelf te verbeteren. De platform bestaat uit video's, woordenboeken (met in het bijzonder onderwerpen rondom koken / schoonmaak / tuin), taken, games en nog veel meer dingen die analfabeten kunnen helpen om te leren lezen, schrijven of rekenen. Het is getest en gedeeltelijk gebruikt door analfabeten en mensen, die veel ervaring hebben en al vele jaren werken met de doelgroep.

DOELGROEP

De doelgroep van ABC+ zijn analfabeten met voorkennis in het Duits, vooral degenen die in de schoonmaak, de keuken of in de tuin sector werken. In deze sectoren kan het hoogste percentage analfabeten in Duitsland worden gevonden. Omdat ABC+ een virtueel platform heeft ontwikkeld, hoopt het project ongeletterde mensen in alle delen van het land te kunnen bereiken.

DOEL

Het doel van ABC+ is een online platform met specifieke doelgroep-specifieke taken, oefeningen, workshops, films, woordenboeken, virtuele leeromgevingen etc. Het materiaal moet worden getest en op academisch niveau worden geëvalueerd in samenwerking met de doelgroep en in een werk-gerelateerde onderwijs situatie. Daarna zal de platform openbaar en gratis toegankelijk worden gemaakt voor iedereen.

METHODE / AANPAK

Er was al veel kennis over de doelgroep vanwege het voormalige project ABC. Dit maakte het makkelijk om het project te implementeren.

ABC+ maakt gebruik van films, materiaal, woordenboeken, leer spelen, sector-specifieke taken, wiskundige breinoefeningen etc.

Om de doelgroep te bereiken worden verschillende methoden gebruikt:

1. De website werd gepromoot bij leer- en onderwijsinstellingen, die met doelgroep werken.
2. De informatie werd verspreid in het arbeidsleven (bij schoonmaakbedrijven, restaurants en tuin bedrijven met laag geschoolde werknemers).
3. Door middel van netwerken en samenwerking met verschillende koepelorganisaties, die relevant zijn voor de doelgroep (volksuniversiteiten, Vereniging voor Alfabetisering) en werkgevers.

IMPLEMENTATIE / OVERDRAAGBAARHEID

Het idee van het project ABC+ is vernieuwend en sluit goed aan bij de doelgroep. Zo is er nu al behoefte aan de implementatie van een platform voor smartphones.

Helaas het is duur en het kost veel tijd om zo een platform te ontwikkelen, te testen en te implementeren. Maar de resultaten van het project zijn zeer duurzaam en een zeer groot aantal mensen kan makkelijk worden bereikt.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

ABC+ ontwikkelt een duurzame mogelijkheid voor ongeletterde werknemers, om zelf te bepalen, wanneer en op welke manier zij leren. De platform is gratis en na de implementatie overal beschikbaar (toegang tot internet is een voorwaarde).

Weinig projecten bereiken een dergelijk hoog aantal mensen van de doelgroep!

CONTACT EN MEER INFORMATIE

Achim Scholz

→ kontakt@abc-projekt.de

→ www.abc-projekt.de/abc-plus

Mobile Learning workshop voor laaggeschoolde vrouwen in plattelandsgebieden

OOSTENRIJK

OVER HET PROJECT

De Mobile Learning Workshop is een mobiel en flexibel leeraanbod dat wordt aangeboden in rurale gemeenschappen. Het doel is, om educatief achtergestelde vrouwen in staat te stellen basisvaardigheden in de ICT-sector, taal en communicatieve vaardigheden en zelfstudie competenties op te bouwen.

IMPLEMENTATIE / OVERDRAAGBAARHEID

De Mobile Learning Workshop heeft het didactische standpunt, dat de leerlingen in het midden van het leerproces plaatst: Het leerproces faciliteert het ontwikkelen van een individueel leer schema en stelt gezamenlijk met elke deelnemer leerdoelen vast. Tijdens de Mobile Learning Workshop worden deelnemers geleidelijk begeleid in de richting van zelfstandig leren. De toepasbaarheid van de inhoud van de workshop staat centraal in het programma.

De inhoud van het aanbod wordt gestructureerd door middel van zogenaamde "educatieve aandelen" en omvat 200 onderwijseenheden. Elke unit richt zich op een bepaald onderwerp en is

beheersbaar qua tijd; de eenheden zijn aangepast aan de interesses, behoeften en mogelijkheden van de deelnemers.

De units omvatten de volgende elementen:

- Het leren kennen van elkaar en teamontwikkeling.
- Educatieve diagnose; lezen-schrijven-praten.
- Communicatieve vaardigheden - luisteren en spreken.
- Informatie- en communicatietechnologie en zelfstudie.
- Leer competenties - leren leren.
- Autonome leerbijeenkomst - zelfgeorganiseerde studiegroep.

De samenwerking met de desbetreffende gemeenschap, waarin het mobiele aanbod wordt gerealiseerd vormt een van de cruciale voorwaarden voor dit project. De gemeenschappen worden gesensibiliseerd voor het thema "holistische educatieve strategieën op het platteland", en dragen actief bij aan de realisatie van het aanbod. De samenwerking met burgemeesters, andere lokale overheidsfunctionarissen en andere relevante spelers is van groot belang: tijdens het gesprek met de doelgroep en bij het leveren van een geschikte ruimte voor de vakken, bij het gebruik van de media kanalen van de gemeenschap en bij de einduitreiking van het deelname certificaat door de burgemeester.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

Het succesvolle project laat zien dat vrouwen op het platteland bereikt kunnen worden, mits zij op de juiste manier worden aangesproken en het aanbod aansluit aan hun behoeften en mogelijkheden. De gemeenschappen profiteren ook van het educatieve aanbod en een hogere kwaliteit van leven. De zelfperceptie van de gemeenschap ondergaat een verandering, wanneer ze de rol van co-ontwerper en actieve aanbieder van het onderwijs inneemt.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

Frauenstiftung Steyr: Mag.a Sabine Fischer
 Hans-Wagner-Straße 2–4, 4400 Steyr
 Telefoon: +43-7252-87373
 → sabine.fischer@frauenstiftung.at
 → www.frauenstiftung.at
 Expertinnennetzwerk „learn forever“
 → www.learnforever.at

Literacy@Work

ALFABETISERINGSONDERWIJS VOOR ONGELETTERDE WERKNEMERS

FRANKRIJK

ACHTERGROND

Literacy@ Work is een Europees samenwerkingsproject, dat door het Leven Lang Leren Programma van de Europese Commissie werd gefinancierd.

Geletterdheid op het werk verwijst naar de vaardigheden, die nodig zijn voor effectieve prestaties in het bedrijfsleven van vandaag, met inbegrip van alfabetisering, taal, rekenen en ICT-vaardigheden. Werk-gerelateerde geletterdheid is des te uitdagender, gezien het feit dat bijna 80 miljoen volwassenen in Europa - een derde van de beroepsbevolking - slechts geringe oftewel basisvaardigheden heeft. De schattingen van het percentage van laaggeschoolde banen in de EU zal naar verwachting afnemen met bijna 30% tussen 2010 en 2020.

Dat betekent dat de banen van vandaag meer vaardigheden en beter onderwijs vereisen en dat werk in de toekomst nog meer gerelateerd wordt aan geletterdheid. Het verbeteren van werk-gerelateerde geletterdheid vormt daarom de basis van bedrijven en de ontwikkeling van het personeelsbestand.

Het project wordt uitgevoerd door een transnationaal partnerschap bestaande uit Alpes (Frankrijk), BFI OÖ (Oostenrijk), CDI (Frankrijk), en Zukunft Bau (Duitsland).

DOELGROEP EN DOELSTELLINGEN

Het belangrijkste doel van het project Literacy@Work is, om de kwaliteit van geletterdheidstrainingen op de werkplek te verbeteren en prestaties van bedrijven en medewerkers in Europa te verhogen.

De doelgroepen van het project zijn analfabeten, die in dienst zijn, bedrijven, die analfabeten in dienst hebben en trainers, die werken met analfabeten.

METHODOLOGIE / AANPAK

De strijd tegen analfabetisme is sterk verbonden met de werkplek. Bedrijven hebben dit pas recentelijk ontdekt als gevolg van economische veranderingen (kwaliteits- procedures, die invloed hebben op de algehele productieketen, inclusief laag gekwalificeerde werknemers), het gebruik van ICT, enz. Bestaande geletterdheidstrainingen in bedrijven worden meestal niet gekoppeld aan de behoeften van de bedrijven en de ongeletterde arbeiders.

UITVOERING

Het uitgangspunt van het project is gebaseerd op een experiment dat in Nieuw-Zeeland werd uitgevoerd. Hier werd een methodologisch handboek ontwikkeld, gericht op aanbieders in het volwassenenonderwijs en een website opgezet, die gericht was op het verhogen van het bewustzijn binnen bedrijven.

Tijdens het twee jaar durende project werkten de partners aan de aanpassing van de methodologische gids en de website voor bedrijven, die was ontwikkeld door de organisatie in Nieuw-Zeeland. In de tweede stap werden de aangepaste instrumenten getest en gevalideerd in 6 bedrijven met minstens 30 werknemers in Oostenrijk, Frankrijk en Duitsland. Training workshops werden georganiseerd voor trainers in het volwassenenonder-

wijs, om de methodologie en de aanpak te verspreiden, en om een nieuwe trainingsaanpak, conform Literacy@Work te stimuleren

Daarnaast werden bewustmakingscampagnes bij bedrijven georganiseerd om Literacy@Work trainingen op de arbeidsplaats te stimuleren.

OVERDRAAGBAARHEID

De tools zijn specifiek ontwikkeld voor ongeletterde mensen op het werk. De instrumenten zijn gevalideerd in 3 landen en kunnen dus ook in andere landen geïmplementeerd worden.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

→ www.literacyatwork.eu

A.L.P.E.S., FRANCE

Claire Marx

→ c.marx@alpes-formation.fr

C.D.I., FRANCE

Noëlle Tassy

→ tassy.noelle@cdinnov.com

bfi OÖ, AUSTRIA

A. Feichtinger

→ Angela.Feichtinger@bfi-ooe.at

Zukunftsbau GmbH, GERMANY

Dr. Klaus J. Bunke

→ kjbunke@zukunftsbau.de

Je Kunt Meer – de site voor vraag en aanbod in passend werk, opleiding en activiteiten per regio

BEMIDDELING VAN ARBEID EN ACTIVITEITEN VOOR
LAAGGESCHOOLDE MENSEN

NETHERLANDS

2 Best practice examples for low-skilled workers

ACHTERGROND

Jekuntmeer.nl is een initiatief van De Omslag, een onafhankelijke, visionaire project en netwerkorganisatie voor vraagstukken op het gebied van participatie en werkgelegenheid. De Omslag is de spil voor een groot aantal organisaties in de geestelijke gezondheidszorg, maatschappelijke opvang, verslavingszorg, gehandicaptenzorg, welzijn en onderwijs. Door het ondersteunen en verbinden van deze organisaties realiseren we maatschappelijke participatie van mensen met een beperking.

DOELGROEP EN DOELSTELLINGEN

De website jekuntmeer.nl geeft een compleet online overzicht van de mogelijkheden, om te leren, te werken en te doen in Amsterdam, Utrecht en Leiden. De website komt overeen met vraag en aanbod op het gebied van werk, leren en doen, die vooral past bij de behoeften van kansarme groepen. Jekuntmeer.nl is een digitale sociale kaart,

die bewoners en maatschappelijke organisaties een helder overzicht biedt van alle activiteiten en (werk)trajecten in de omgeving. Alle organisaties voeren hun aanbod zelf in op de website en zorgen ervoor, dat de activiteiten, projecten en initiatieven actueel zijn en op een aantrekkelijke manier worden gepresenteerd.

Het openbare deel van de site is voor iedereen beschikbaar, maar natuurlijk vooral bedoeld gemarginaliseerde groepen en mensen, die actief mee willen doen in de samenleving. Je kunt meer richt zich op de volgende doelgroepen: mensen met autisme, mensen met een chronische ziekte, daklozen, mensen met dementie, gehandicapten, mensen met een verstandelijke beperking, mensen met een aangeboren hersenletsel, mensen met psychische problemen, mensen die gebruik maken van alcohol of drugs, mensen met een verstandelijke beperking, mensen met een visuele of auditieve handicap, migranten, jongeren op het risico en andere kansarme groepen. Allemaal hebben ze moeilijkheden bij het vinden van een baan, opleiding en onderwijs en hebben behoefte aan specifieke ondersteunende structuren, om deel te kunnen nemen in een leer- en werkomgeving. De aanbieders van het werk, de activiteiten en leermogelijkheden, zijn meestal sociale dienstverleners, sociale bedrijven en vrijwilligers initiatieven.

METHODOLOGIE / AANPAK

Jekuntmeer.nl is ontwikkeld in nauwe samenwerking met de lokale overheden in Amsterdam, Utrecht en Leiden. Bovendien worden sociale dienstverleners in alle steden en regio's, die aangesloten zijn actief betrokken bij de ontwikkeling en de inhoud van de website. Dit betekent dat de

website is gebouwd op het algemene beginsel van samenwerking en netwerken.

De website biedt kansarme mensen de mogelijkheid om te zoeken naar passende arbeid, activiteiten en leermogelijkheden. De website is gebruiksvriendelijk en geeft de gebruiker de mogelijkheid om een zoekopdracht te filteren, specifiek gericht op individuele interesses en behoeften. Dit kan door de gebruiker zelf worden gedaan - zonder tussenkomst van een bemiddelende dienst - of met de steun van een verwijzende organisatie.

UITVOERING

Elke regio heeft een eigen website beheerder, die in nauwe samenwerking met de verschillende organisaties op het gebied van welzijn en zorg, verantwoordelijk is voor de inhoud van de website. Aanbieders van werk, activiteiten en leermogelijkheden worden begeleid en ondersteund door de beheerder, die hen in staat stelt om hun "aanbod" direct naar de website te uploaden. Hierdoor wordt de toegang tot hun aanbod vergroot en kunnen zij hun activiteiten beter promoten. Aanbieders worden ook actief betrokken bij de verdere ontwikkeling van de website, om die effectiever te maken. Hun input wordt ook gebruikt om de gebruiksvriendelijkheid van de website te vergroten.

Tegenwoordig hebben de meeste organisaties in zorg en welzijn een eigen website waar de activiteiten ook gevonden kunnen worden. Dat betekent vaak twee keer activiteiten invoeren; op de eigen site en op jekuntmeer.nl. Via een speciale module kan de eigen website worden gekoppeld met jekuntmeer.nl. Wanneer de eigen site wordt geactualiseerd, worden de wijzigingen automatisch doorgevoerd op jekuntmeer.nl. Dus één keer

invoeren betekent resultaat op twee websites.

Verwijzers zoeken samen met of voor degene die ze ondersteunen via jekuntmeer.nl.

Via een eigen inlogcode kunnen zij nauwkeurig zoeken en zo de vraag van de klant en het beschikbare aanbod goed op elkaar afstemmen. De website toont de 'matches', waarna in één oogopslag te zien is of de geselecteerde activiteit geschikt is. Hiervoor is er een uitgebreide beschrijving en de mogelijkheid, om direct vanaf de site contact op te nemen. Bijvoorbeeld, om te informeren naar de beschikbaarheid. Met één druk op de knop gaat er een wereld open voor iedereen die MEER wil.

OVERDRAAGBAARHEID

Jekuntmeer.nl is al ontwikkeld voor een brede doelgroep. Specifieke doelgroep keuzes kunnen worden gemaakt.

Het concept is eenvoudig en kan worden aangepast aan de behoeften in verschillende landen. Echter, een goed netwerk en een sterke coördinerende organisatie zijn nodig om de website op te zetten en te beheren.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

Jekuntmeer.nl is een perfect online tool om vraag en aanbod op het gebied van werk, activiteiten en onderwijs met elkaar te matchen. Het houdt rekening met de specifieke behoeften van achtergestelde groepen en is gebouwd op het principe van samenwerking en netwerkvorming.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

→ www.jekuntmeer.nl

Stichting De Omslag

W.G. Plein 113

1054 SC Amsterdam

Telefoon: +31 20 486 01 49

→ info@deomslag.nl

→ www.deomslag.nl

3 BEST PRACTICE-PROJECTEN VOOR MIGRANTEN

Het ondersteunen van migranten en vluchtelingen tijdens hun integratie in de ontvangende landen en samenlevingen is een belangrijke taak in heel Europa. Hun deelname aan het voortgezet onderwijs is vaak lager dan die van de plaatselijke bevolking. Tijdens ons onderzoek hebben we een aantal buitengewone methodes en projecten gevonden, die specifieke ondersteuning bieden aan mensen met een migratie-achtergrond.

Quali-Fair

OOSTENRIJK

OVER HET PROJECT

Quali-Fair richt zich op mensen, wiens eerste taal niet Duits is, die in Oostenrijk wonen, en die graag toegang willen tot verdere scholing en opleidingsmogelijkheden (gemiddeld en hoog), maar geconfronteerd worden met verschillende barrières (gebrek aan informatie, taalbarrières, moeilijke toelatingsexamens, etc.). In het kader van Quali-Fair werken mensen uit de doelgroep aan de ontwikkeling van nieuwe

competenties in samenwerking met deskundige educatieve trainers. Samen ontwerpen ze een gedetailleerd leerplan voor de geleidelijke verwezenlijking van het educatieve doel, en creëren zij de noodzakelijke externe omstandigheden voor de realisatie van het leerplan. In het realisatieproces van het leerplan ontvangen deelnemers intensieve begeleiding van de trainers en het Open Leer Centrum.

IMPLEMENTATIE / OVERDRAAGBAARHEID

Het doel van Quali-Fair is, om de deelnemers te plaatsen in cursussen / trainingen en kansen / banen, op basis van hun competenties, in plaats van hen banen en cursussen toe te wijzen, die op dat moment toevallig worden aangeboden. Om dit te bereiken is de Quali-Fair 'Beschrijving van competenties' van vitaal belang, omdat het een holistische kijk geeft op de individuele competenties van elke deelnemer en de basis vormt voor de ideale scholing van elk individu. Het is essentieel om alle formeel en informeel verworven vaardigheden en competenties van de deelnemer in kaart te brengen, evenals zijn / haar wensen, verwachtingen en doelen. Nadat deelnemers voor een bepaalde onderwijsrichting hebben gekozen worden ze niet alleen gelaten; ze worden begeleid tot aan de succesvolle afronding van de training / opleiding. Het Open Leer Centrum biedt eenvoudig toegang tot pc-werkstations, diverse leermiddelen, e-learning mogelijkheden en actief overleg met de bestaande opleidingen en een educatieve aanbod. De inhoud van de lessen met betrekking tot kennisoverdracht en het leermateriaal worden afgestemd op de behoeften van de deelnemers.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

Quali-Fair is uniek door zijn holistische benadering, die zowel de training en opleiding omvat. Het biedt ondersteuning aan de deelnemers bij het kiezen van een onderwijsrichting tot aan de succesvolle afronding van de desbetreffende opleiding of educatief programma. Het project is flexibel en doelgroep gericht. Door zich intensief te richten op de behoeften en de doelstellingen van de deelnemers worden onderwijsdrempels verlaagd en de toegang tot educatieve middelen

vergroot. Als gevolg van de vrije en open toegang tot het Open Leer Centrum en de sterk geïndividualiseerde mogelijkheden van het gebruik ervan, wordt het onderwijs opengesteld voor mensen, die normaal gesproken niet kunnen deelnemen aan meer geformaliseerde vormen van onderwijs, omdat ze niet over de middelen, de voorwaarden of de mogelijkheden beschikken om zo een opleiding te volgen.

Het Quali-Fair-project werd uitgevoerd in samenwerking met Diakonie Flüchtlingsdienst Wien, Caritas Steiermark, Innovia und BFI Tirol en gefinancierd door het Ministerie van Onderwijs, Vrouwen en de European Social Fund in Tirol, Steiermark und Wenen.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

BFI Tirol Bildungs GmbH
Mag. Margit Kerschbaumer, MSc
Ing.-Ettel-Straße 7
6010 Innsbruck
Telefoon: +43-512-59660
→ projekte@bfi-tirol.at
→ www.bfi-tirol.at

Wij besluiten over de toekomst!

ZWEDEN

Zweden staat, net als Nederland, bekend om de verschillende verenigingen en stichtingen, die zich richten op de vele problemen uit de samenleving. De nationale, regionale en lokale overheden in Sweden hebben een overleg- en consultatiestructuur met verenigingen ontwikkeld, om aanstaande veranderingen in de maatschappij en wijzigingen in het beleid te bespreken. Daarom is het een officiële doelstelling, om nieuwe migrantengroepen te stimuleren verenigingen op lokaal, regionaal en nationaal niveau op te starten.

DOELGROEP EN DOEL

In 2013 is de regionale Vereniging tegen Discriminatie in Östergötland begonnen met een studie cirkel voor vrouwen met verschillende culturele achtergronden, om hen aan te moedigen te participeren in Zweedse verenigingen. Onderzoek heeft aangetoond dat het onder de migranten vooral de mannen zijn, die betrokken zijn bij nieuwe verenigingen. De Vereniging tegen Discriminatie in Östergötland wilde de ongelijke man-vrouw verdeling in evenwicht brengen en heeft daarom een specifiek aanbod gecreëerd voor vrouwen.

DE METHODE

De groep werkte voor een jaar, met behulp van de studie cirkel methode, waarbij de betrokkenheid van ieder lid cruciaal is. De studie cirkel methode is zeer populair binnen het informele volwasseneducatie systeem in Zweden en heeft acht principes:

1. Gelijkheid en het principe van democratie; het werk is gebaseerd op de gelijkheid onder de cirkel leden.
2. Liberation principe; het werk in de studie kring moet uitgaan van de ervaring en kennis van de leden.
3. Samenwerking en vriendschapsprincipe; samen werken aan gezamenlijke doelstellingen, om elkaar te helpen in plaats van te concurreren.
4. Het vrijheidsbeginsel; de doelstellingen van de studie cirkel wordt bepaald door de behoeften en wensen van de leden.
5. Het principe van continuïteit en planning; de studies in een studie kring dragen bij aan toekomstige studies. De leden ontwikkelen een plan van aanpak en bepalen o.a. hoe vaak ze bij elkaar komen.
6. Het principe van actieve deelname; iedereen heeft de plicht om actief deel te nemen.
7. Het principe van studiemateriaal; veel studiekringen creëren hun eigen materiaal.
8. Het principe van verandering en actie; de leden leren niet alleen voor zich zelf maar streven naar verandering en actie. Voor de individuele partners kan dit positief bijdragen aan hun persoonlijke ontwikkeling en een verandering in hun omgeving.

UITVOERING

20 vrouwen namen gedurende een jaar deel aan de studie kring en onderzochten hoe discriminatie en racisme tegen kan worden gegaan, op welke manier gepest wordt binnen stichtingen en organisaties, welke functies en verantwoordelijkheden de Raad van Bestuur heeft, hoe subsidieaanvragen kunnen worden gesteld, en hoe men zich moet presenteren voor een grote groep. De groep ontwikkelde ook een boek ter inspiratie van vrouwen met een buitenlandse achtergrond.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

De studie cirkel eindigde in november 2014. 7 van de 20 deelnemers begonnen verschillende verenigingen voor vrouwen en de rest vervulde verschillende taken binnen deze organisaties, bijvoorbeeld als lid van de Raad van Bestuur. Dit was een succesvolle en innovatieve manier, om de invloed van allochtone vrouwen in de samenleving te versterken.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

→ www.diskriminering.se

S.P.R.A.R. System

PROTECTION SYSTEM VOOR ASIELZOEKERS

ITALIË

Het Protection System Asielzoekers (SPRAR) in Italië is ontwikkeld in het kader van wet 189/2002. SPRAR is een netwerk van lokale overheden (gemeenten en provincies), die projecten uit voeren voor asielzoekers en vluchtelingen en toegang hebben tot het Nationaal Fonds voor asielbeleid en diensten van het ministerie van Binnenlandse Zaken. De coördinatie van SPRAR ligt bij de Centrale Dienst en heeft als taken: informatie, promotie, advies en technische bijstand aan lokale overheden, alsmede toezicht op project activiteiten voor asielzoekers en personen die internationale bescherming genieten in Italië.

DOELGROEP

De doelgroep zijn asielzoekers en vluchtelingen, die in Italië via de zee of via de landsgrenzen binnen komen, om bescherming te zoeken, vaak in omstandigheden die een ernstige gevaar vormen voor hun leven. Hun verzoek om bescherming wordt onderzocht door comités, waarbij asielzoekers uitleg moeten geven over de reden van hun

vlucht. Degenen die een positief respons krijgen, ontvangen vervolgens de status van vluchteling of worden als persoon beschouwd, die internationale bescherming verdienen.

De zuidkust, maar ook de landsgrenzen in het noordoosten van Italië, staan al jaren steeds meer onder druk door de constante toestroom van migranten die asiel aanvragen in het land. Het zijn mannen, vrouwen en kinderen, die gedwongen hun land ontvluchten als gevolg van vervolging, oorlog, en schendingen van de mensenrechten. Ze moesten hun huis, werk, familie, vrienden, geliefden, gewoonten, en de normaliteit van het dagelijks leven verlaten. Velen van hen zullen hun meest dierbaren nooit meer zien. Velen van hen zijn gemarteld, hebben extreem geweld ervaren en hebben de dramatische ervaring van een schipbreuk ternauwernood overleefd. Het zoeken naar bescherming in Europa heeft tot lange reizen geleid. In vaak onmenselijke omstandigheden hebben zij continenten, staten, woestijnen en zeeën doorkruist met het risico alles te verliezen. Zelfs hun leven.

DOEL

Het doel van SPRAR is het garanderen van een geïntegreerd ontvangst van asielzoekers en vluchtelingen. Uitgaand van het principe van gastvrijheid en een gedecentraliseerd netwerk, heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken – afdeling Burgerlijke vrijheden en Immigratie-, de Nationale Vereniging van Italiaanse Gemeenten (ANCI) en de UNHCR een Memorandum of Understanding voor de oprichting van een nationaal programma voor asiel (PNA) ontwikkeld. Dit was de geboorte van het eerste experiment met een openbaar systeem voor de opvang van asielzoekers en vluchtelingen, verspreid over het hele Italiaanse grondgebied, met betrokkenheid van de centrale en lokale instellingen, op basis van een gedeelde verantwoordelijkheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken en de lokale overheden. Wet nr. 189 / 2002 is vervolgens geïnstitutionaliseerd en heeft deze maatregelen in het SPRAR systeem geïntegreerd.

METHODE / AANPAK

De doelgroep wordt bereikt, doordat vluchtelingen en asielzoekers gemeld worden bij de Service Centrale. Meldingen kunnen worden gedaan door:

- Lokale overheden in het netwerk SPRAR;
- Verenigingen en sociale coöperaties van lokale SPAR projecten;
- Beveiligingsdiensten;
- Sociale coöperaties, religieuze instellingen, lokale en/of nationale verenigingen;
- Prefecturen (waarvoor specifieke regelgeving geldt);
- Opvangcentra voor asielzoekers;
- Politiebureaus.

SPRAR heeft een bijzonder bevoorrechte rol als observatorium op het grondgebied. Regionale en lokale overheden kunnen met steun van de derde sector zorgen voor interventies van "geïntegreerde opvang", dat loutere kost en inwoning overschrijdt, en ook nog aanvullende maatregelen biedt, zoals informatie, ondersteuning, hulp en begeleiding door de ontwikkeling van individuele trajecten, gericht op de sociaal-economische ontwikkeling.

UITVOERING

Er is hier sprake van gedwongen migratie, die gepaard gaat met trauma en lijden een een cultuurschok in het ontvangende gastland. De zorg voor deze mensen is gericht op het herstellen van hun autonomie door middel van een reeks van diensten, beginnend met welkomst materiaal (drankjes en een veilige plek), hulp om zich te oriënteren en toegang te krijgen tot lokale diensten, taal onderwijs, opleiding en herscholing, en begeleiding bij het vinden van werkgelegenheid, huisvesting en sociale, juridische bescherming en psychosociale gezondheid.

SPRAR is gebouwd op het concept van empowerment. Het is een individueel proces en georganiseerd op een manier waardoor individuen de mogelijkheid hebben om hun eigen potentieel ver te ontwikkelen.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

Het systeem is bijzonder, omdat het een innovatieve aanpak heeft en een data-systeem combineert met het recht op asiel in Italië door de vaststelling van richtlijnen en kwaliteitsnormen die gelegitimeerd zijn. In feite wilde de overheid de verantwoordelijkheid voor het vluchtelingen-vraagstuk naar zich toe te trekken door en een meer gestructureerd netwerk en gedecentraliseerde opvangcentra op te zetten, die worden gefinancierd door een Nationaal Fonds voor asiel. De belangrijkste kenmerken van dit systeem zijn te zijn:

1. Multi-level benadering, want het is een samenwerking tussen het nationale niveau (ministerie van Binnenlandse Zaken / Servizio Centrale), de lokale overheden (gemeenten, Unie van gemeenten en provincies) en de organisaties van de derde sector.
2. Gedecentraliseerd en duurzaam beheer, door dat opvang centra gevestigd zijn in lokale gemeenten
3. Versterking van het territoriale netwerk en het welzijn, gericht op gelijke kansen en een verbeterde toegang tot rechten / diensten en civiele interculturele evenementen.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

Coordination:

Servizio Centrale

Director Daniela Di Capua

→ dicapua@serviziocentrale.it

→ www.sprar.it

MELETE

SUCCESVOL EN DOELGROEPGERICHT WERKEN MET EN VOOR MIGRANTEN

OOSTENRIJK

OVER HET PROJECT

Het doel van Melete is om belemmeringen met betrekking tot onderwijs voor mensen met een onderwijsachterstand in kaart te brengen en te onderzoeken op welke manier deze drempels verlaagd kunnen worden. Het project biedt toegang tot het starten van voortgezet onderwijs en alledaags leren door middel van verschillende benaderingen en methoden (participatie, mentoring, peer-to-peer benaderingen, etc.).

IMPLEMENTATIE / OVERDRAAGBAARHEID

Bij Melete, worden migranten, die al langere tijd in Oostenrijk hebben geleefd, opgeleid als educatieve gidsen. Trainers uit het onderwijs en begeleidende instellingen in Salzburg leren deze gidsen alles over (verder) onderwijs. De opgeleide gidsen geven vervolgens deze informatie door in hun gemeenschap, en motiveren potentiële deelnemers door te vertellen over het gratis aanbod van Melete. Het aanbod varieert – van laagdrempelige activiteiten, zoals samen koken met een geïntegreerde cursus Duits, tot aan onderwijs en een educatief aanbod, zoals een cursus computervaardigheden of wiskunde voor het dagelijks leven. Bovendien leren begeleiders, om deelnemers te begeleiden, specifiek gericht op hun individuele leerbehoeftes.

Een belangrijke succesfactor van Melete is het brede netwerk en de samenwerking met het onderwijs, begeleidende instellingen, migrantenor-

ganisaties en de belangengroepen. Hierdoor is het aanbod van Melete beschikbaar in verschillende instellingen en op verschillende evenementen (bijvoorbeeld door korte presentaties te geven tijdens een intercultureel ontbijt of informatie-bijeenkomsten in een buurthuis).

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

Melete maakt gebruik van een veelvoud aan verschillende methoden en benaderingen, om zo veel mogelijk mensen te bereiken. Voorbeelden:

In het gehele Melete aanbod wordt gewerkt met trainers en / of co-trainers met een migratieachtergrond. Zij begrijpen de individuele problemen van de doelgroep en kunnen daarmee omgaan. Daarnaast dienen zij als rolmodel.

De inhoud van de verschillende educatieve cursussen wordt bepaald door workshops te organiseren met educatieve gidsen en deelnemers van de basis opleidingen. De toegang van cursussen wordt gegarandeerd door het aanbieden van gratis cursussen, het kiezen van een vertrouwde leeromgeving en door geen voorkennis te eisen (zoals een bepaalde taalvaardigheid). Daarnaast wordt op de behoeften van de deelnemers ingegaan door de inhoud van de cursus aan te passen aan het dagelijkse leven van de deelnemers (met behulp van actuele informatie zoals bustijden of uitleg over bijsluiters).

Gerichte PR voor sensibilisering en een breed netwerk met verschillende instellingen en belangengroepen van de doelgroep heeft ertoe geleid, dat Melete nu wordt gezien als een regionaal merk, dat staat voor succesvolle en doelgroepgerichte activiteiten met en voor migranten.

Het Melete Project is succesvol uitgevoerd door BFI Salzburg in samenwerking met Frau & Arbeit gGmbH, Plattform für Menschenrechte en het Zentrum für Zukunftsforschung van de FH Salzburg en wordt gefinancierd door het Federale Ministerium für Bildung und Frauen en de European Social Fund.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

BFI Salzburg Bildungs GmbH
 Mag.a Simone Smoech, MTD
 Schillerstraße 30, 5020 Salzburg, Oostenrijk
 Telefoon: +43-662/88 30 81-326
 → ssmoech@bfi-sbg.at
 → www.bfi-sbg.at
 → www.facebook.com/ProjektMelete

TEPROM

VELDWERK PROJECT VOOR ROMA

TSJECHIË

ACHTERGROND

Het TEPROM project is gericht op werkzoekenden, die wonen in de sociaaleconomisch en cultureel achtergestelde omgeving van Ostrava, Havírov, Olomouc, Prerov, en Prostějov. Het betreft daarbij vooral Roma, die op het arbeidsbureau voor meer dan 5 maanden geregistreerd staan, en / of degenen, die de zorg voor een kind onder de 15 jaar hebben.

De uitvoerende organisatie en haar partners (Silezische Diaconaat, Mensen in Nood) werken met de doelgroep over een lange periode en richten zich op thema's, die bijdragen aan verminderde kansen op de arbeidsmarkt. Enkele voorbeelden zijn: Roma etniciteit, het verstrekken van verkeerde informatie, het geven van een 'slechte' adres, het hebben van weinig of geen opleiding/kwalificatieniveau, een geschiedenis van langdurige werkloosheid en een

lage motivatie om een baan te zoeken.

De doelgroep wordt benaderd op verschillende manieren:

- rechtstreeks door de maatschappelijk werker / veldwerker;
- door de kantoren van het arbeidsbureau ;
- door samen te werken met plaatselijke NGO's;
- in samenwerking met de sociale dienst van de verschillende gemeentes.

Afgestudeerden uit eerdere projectrondes, die werk konden vinden in hun regio, worden als rolmodellen gebruikt.

EVALUATIE

Het project en de daarmee samenhangende activiteiten worden continu geëvalueerd door de deelnemers door middel van zelf rapportage en evaluatie vragenlijsten. Aan het einde van het project werd een definitieve evaluatie uitgevoerd, gericht op doelstellingen en resultaten.

Het project werd gepromoot via verschillende kanalen: er werden folders en posters verspreid in non-profit organisaties, arbeidsbureaus en sociale diensten. Verdere informatie over het project en de resultaten werden op de website www.es-fcr.cz gepubliceerd.

IMPLEMENTATIE / OVERDRAAGBAARHEID

Het project concept is, met kleine veranderingen als gevolg van de specifieke kenmerken van de betrokken regio, naadloos overdraagbaar naar andere regio's. Er is een vrijwel identieke uitvoering van het project gestart in Liberec stad met vergelijkbare resultaten. Naar onze mening kan het project ook in andere landen met vergelijkbaar socioculturele kenmerken (zoals Slowakije, Polen) geïmplementeerd worden, mits er enkele wijzigingen en aanpassingen worden gedaan, die gericht zijn op de specifieke behoeften van de buurlanden en de doelgroep.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

'Deelnemers verwierven nieuwe vaardigheden om te werken in sociale organisaties'.

'Bijna de helft kreeg een baan.'

VOORTZETTING

De uitvoerende organisatie en haar partners blijven werken met de doelgroep via andere gerelateerde projecten binnen de verschillende gebieden in Moravië en de regio Olomouc.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

IQ Roma servis, o.s.

Vranovská 846/45

614 00 Brno, Tsjechië

Bc. Klára Hamplová

Telefoon: +420 608 539 323

→ klara.hamplova@iqrs.cz

→ www.iqrs.cz/en/projekty/gendalos-educational-and-scholarship-programme

Innovatieve methoden en praktijken om de sociale integratie te bevorderen

VOOR MIGRANTEN EN WERKZOEKENDEN

LITOUWEN

OVER HET PROJECT

Het project 'Innovatieve methoden en praktijken, om sociale inclusie te bevorderen', richt zich op sociale uitsluiting, die nog steeds zeer hoog is in landen van de Europese Unie. Het versterkt een bottom-up aanpak, om de capaciteit en de bereidheid van gemarginaliseerde groepen te verhogen, waardoor zij (weer) onderdeel worden van de samenleving.

Het project introduceert een sociaal mobiliteits-model – dat nieuwe wegen van sociale mobiliteit beschrijft, om sociale uitsluiting te overwinnen. Het project werd uitgevoerd door acht organisaties uit zes Europese landen: Tsjechië, Duitsland, Litouwen, Spanje, Nederland en het Verenigd Koninkrijk.

DOELGROEP

Het project richt zich op werklozen met een bijzondere nadruk op vrouwen, ouderen en migranten.

DOEL

Het project heeft tot doel de level van sociale integratie van de doelgroepen te verhogen en hen uit te rusten met kennis en vaardigheden, die hen ondersteunen in de participatie in de samenleving en op de arbeidsmarkt.

METHODE / AANPAK

Het sociale mobiliteits-model bestaat uit 3 delen:

1. De methode "sociaal groups-mentoring", die gebruik maakt van een groepsmethodiek; de ervaring van een mentor wordt optimaal benut; hij werkt met kleine groepen van gemarginaliseerde personen met vergelijkbare problemen.
2. Het rolmodel van sociale integratie wordt gebruikt als educatief hulpmiddel voor leerlingen, om het zelfvertrouwen te versterken; er wordt geleerd van de ervaring van mensen die sociale uitsluiting hebben overwonnen en nu een sociaal geïntegreerd leven leiden.
3. Het verstrekken van trainingsmateriaal voor beeldende workshops over gelijke kansen en non-discriminatie.

IMPLEMENTATIE / OVERDRAAGBAARHEID

Het sociale mobiliteits-model kan gemakkelijk worden overgedragen naar andere landen. De verschillende materialen van het project zijn online beschikbaar, dat wil zeggen presentaties, videos, e-boeken, richtlijnen. Al het materiaal is beschikbaar in het Engels en een deel van het materiaal is ook beschikbaar in het Tsjechisch, Nederlands, Duits, Litouws en Spaans.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

Het project resultaat "Social Mobility Model (SMM)" wordt geïntroduceerd met de samenvoeging van de drie onderling verbonden educatieve trajecten, zoals hierboven aangegeven. Het SSM is een geweldig hulpmiddel voor organisaties (volwassenenonderwijs, ngo's, buurthuizen), die werken op het gebied van sociale integratie, en sociaal achtergestelde personen helpen, om sociale uitsluiting te overwinnen en een sociaal geïntegreerd leven te leiden.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

Mevrouw Liudmila Mecajeva

→ l.mecajeva@lpf.lt

→ www.socialmobility.eu

Gendalos

IQ ROMA DIENSTEN

TSJECHIË

ACHTERGROND

Het educatieve programma Gendalos is een lopend project, dat sinds September 2013 door IQ Roma servis, O.S. in Brno, Tsjechië wordt gecoördineerd. .

Gendalos is een uitgebreid programma, dat jonge Roma ondersteunt, om hun kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. Het programma aanbod is gratis en toegankelijk voor iedereen binnen de doelgroep.

Als gevolg van de slechte sociale- en leervaardigheden hebben Roma leerlingen minder kansen om een baan te vinden, die daadwerkelijk aansluit op hun niveau. Met de steun van het project, krijgen jonge Roma een betere kans om het opleidingsniveau te bereiken, dat bij hen past. Hierdoor hebben zij dus een veel betere kans om passend werk te vinden.

DOELGROEP EN DOELSTELLINGEN

Het belangrijkste doel van het project Gendalos is het ontwikkelen en verbeteren van de sociale en cognitieve vaardigheden, met het doel een hoger onderwijsniveau te bereiken.

Leden van de projectgroep doelgroep:

1. Roma leerlingen op middelbare scholen, hogescholen of universiteiten in leeftijden tussen de 15 en de 26 jaar.
2. Leerlingen uit groep acht en negen zijn ongeveer 13 of 14 jaar oud. Dit is een cruciale periode, waarin velen de beslissing nemen, naar welke middelbare school zij gaan.

METHODOLOGIE / AANPAK

Gendalos werkt samen met leraren en schoolpsychologen van de basis- en middelbare scholen en biedt het programma aan op alle scholen, waar Roma leerlingen zitten.

Roma leerlingen hebben een actieve rol binnen Gendalos, doordat zij hun belangen en behoeften inbrengen.

Ook ouders en vrijwilligers, die leerlingen ondersteunen bij problematische onderwerpen participeren in het programma.

UITVOERING

Het uitgangspunt van het project was gebaseerd op een try-out periode, en is in September 2013 officieel van start gegaan.

Tot op heden zijn de leerlingen meer dan alleen doelgroep; zij worden actief betrokken bij alle aspecten van het programma. Zij brengen hun belangen en behoeften constant in.

Kinderen uit groep acht en negen krijgen hulp bij het leren, om hun kansen op een hoger onderwijsniveau op de middelbare school te vergroten. Tijdens een proces van drie bijeenkomsten worden de voor- en nadelen van de verschillende schooltypes uitgelegd. Gendalos biedt ook ondersteuning bij het leren.

Het programma helpt de leerlingen, om het kritieke eerste jaar van de middelbare school door te komen. Het eerste jaar biedt meestal de meeste uitdagingen, omdat het een overgangperiode is. Goede sociale- en leervaardigheden bepalen, hoe de leerlingen zich kunnen aanpassen. Een nieuwe school, nieuwe klasgenoten, en overload aan informatie, en een moeilijke curriculum, zijn veel van de uitdagingen voor de leerlingen op dit moment. Gendalos richt zich vooral op het trainingsaspect voor de sociale competenties en voor het leren van technieken, die tijdens het eerste jaar van de middelbare school aan bod komen.

Gendalos heeft een fonds, dat financiële steun biedt voor studenten bij het kopen van school-

benodigdheden, kaartjes voor het openbaar vervoer, opleidingen en biedt hulp bij het aanvragen van een andere vorm van beurzen of subsidie.

Door mond tot mond reclame in de Roma-gemeenschap, werd Gendalos erg populair. Momenteel wordt het programma, vooral door middel van sociale media (Facebook) en internet (gendalos.cz) gepromoot. Daarnaast organiseert IQ Roma diensten, conferenties en presentaties voor verschillende publieke organisaties, zoals bijv. de regering en de autoriteiten. De fondsenwerving wordt gecombineerd met events.

OVERDRAAGBAARHEID

De basis van het programma is de geïntegreerde samenwerking met gemotiveerde Roma studenten en de betrokkenheid van ouders en scholen. Dit programma kan overal worden geïmplementeerd. Het werken met gemotiveerde studenten is zeer zinvol, omdat de studenten een eigen visie hebben op hun leven en de buitenwereld daarbij alleen een ondersteunende rol kan spelen.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

Met 'Gendalos' wordt ondersteuning tijdens de opleiding geboden en krijgen Roma studenten tussen de 13 en 26 jaar een betere kans op de arbeidsmarkt.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

IQ Roma servis, o.s.

Vranovská 846/45

614 00 Brno, Tsjechië

Bc. Klára Hamplová

Telefoon: +420 608 539 323

→ klara.hamplova@iqrs.cz

→ www.iqrs.cz/en/projekty/gendalos-educational-and-scholarship-programme

4 BEST PRACTICE PROJECTEN VOOR MENSEN UIT KWETSBARE GROEPEN

In onze laatste subhoofdstuk presenteren wij projecten en benaderingen voor kwetsbare groepen. Dit geldt ook voor mensen met geestelijke gezondheidsproblemen, ex-gedetineerden, rehabiliterende mensen, druggebruikers, daklozen of mensen met een verstandelijke handicap. Verder hebben we besloten, om ook een project voor mensen met dementie te presenteren. Zelfs als deze doelgroep normaliter niet als "kansarme leerlingen" wordt beschreven, zien we de noodzaak om dit hoogwaardige pedagogische aanbod te presenteren, gezien de toename van het aantal mensen die lijden aan dementie. Net als de andere projecten is het makkelijk overdraagbaar en ook te gebruiken voor andere doelgroepen.

De volgende projecten worden gekenmerkt doordat ze de leefomgeving van onze doelgroepen mee nemen in hun aanpak. Daarnaast hebben zij een op de doelgroep afgestemde benadering, wat bijdraagt aan sociale integratie en verder onderwijs.

De Waterheuvel

PSYCHOSOCIALE REHABILITATIE

DOOR LEREN EN SAMEN TE WERKEN MET HET CLUBHUIS MODEL

NEDERLAND

ACHTERGROND

De Waterheuvel is gebaseerd op het Clubhouse Model (een evidence-based model, dat ingeschreven staat in het SAMSAH Register van evidence-based practice in de VS). Soms wordt het ook "Fountain House model" genoemd, naar de naam van het eerste clubhuis in de wereld (Fountain House New York). Het model had zijn oorsprong in New York in 1948. Een groep mensen, vrijgelaten uit een psychiatrisch ziekenhuis, kwam bij elkaar als zelfhulpgroep, kreeg een gebouw van een rijke en betrokken dame en ontwikkelde het Fountain House Clubhouse. Later werd personeel ingehuurd en een organisatiestructuur opgezet. De leden maken nog steeds deel uit van het bestuur.

DOELGROEP EN DOELSTELLINGEN

De Waterheuvel is een clubhuis in Amsterdam, en een ontmoetingsplaats en veilige plek voor mensen met een psychiatrische achtergrond. Het biedt een kans om mensen te ontmoeten, vriendschappen te sluiten en om zinvol werk te doen. Door lid te worden, sluit men een verbintenis met het clubhuis.

Het uitgangspunt is het solide vertrouwen in de gezonde delen en mogelijkheden van elk lid en het feit dat iedereen een productieve werknemer kan zijn. Het verrassende effect van het clubhuis model is de uitdrukkelijke niet-therapeutische aanpak, die therapeutische consequenties heeft. Clubhuis leden krijgen zelfvertrouwen, vooral omdat ze consequent worden behandeld als een gelijk persoon en niet als patiënt.

De clubhuis filosofie houdt in, dat waardevolle relaties met anderen instrumenteel zijn in het herwinnen van zelfvertrouwen en respect voor zichzelf. In De Waterheuvel zijn er talloze mogelijkheden, om relaties met andere leden of personeelsleden te vormen; bijvoorbeeld wanneer samen gewerkt wordt aan een taak, maar ook tijdens de informele lunches, of de sociale en educatieve activiteiten.

METHODOLOGIE / AANPAK

Het Clubhuis Model is een uitgebreid en dynamisch ondersteuningsprogramma en biedt mogelijkheden voor mensen met een ernstige en aanhoudende psychische ziekte. Elk individu wordt verwelkomd, is gewild, nodig, wordt elke dag verwacht en wordt beschouwd als een cruciaal onderdeel van een gemeenschap, die zich bezighoudt met belangrijk werk. Een kernelement van het clubhuis model is de "werk-gestructureerde dag", de structuur waarmee elke dag is georganiseerd. Het dag-tot-dag principe van het clubhuis valt onder de verantwoordelijkheid van de leden en het personeel, die zij aan zij in een revalidatie omgeving werken.

Andere kerncomponenten omvatten de overgang naar ondersteund, en onafhankelijk werk, waardoor leden kunnen werken tegen een passend salaris; het toegang hebben tot community support bij huisvesting en medische diensten; assistentie bij de toegang tot educatieve middelen; "Reach-out", om contact met alle actieve leden te behouden; deelname aan het programma besluitvorming en bestuur; en s'avonds, in het weekend en tijdens de vakantie sociale programma's. Clubhuis deelnemers worden "leden" en niet "patiënten" of "cliënten" en alle activiteiten richten zich op hun sterke punten en vaardigheden, en niet op hun ziekte. Het Clubhuis is uniek in deze benadering, aangezien er geen klinische aspecten zijn in het programma. Alle leden nemen op vrijwillige basis deel en het clubhuis biedt een levenslange lidmaatschap.

TOEPASSING IN DE PRAKTIJK

De Waterheuvel is een clubhuis, waarin alle activiteiten worden georganiseerd en uitgevoerd door haar leden, die zij aan zij werken met het

personeel. Er zijn dagelijks gemiddeld 37 personen aanwezig (die gemiddeld 4 uur blijven). Het clubhuis heeft een actief lidmaatschap van 120 personen per maand. Het huis is georganiseerd in 2 eenheden, waarin alle activiteiten worden georganiseerd: administratie, keuken, receptie, schoonmaak en onderhoud, besluitvorming, communicatie, tuinieren en de ontmoetingsplaats. Deze eenheden hebben hun eigen opleidingen, gericht op administratief werk, computercursussen, communicatie, ontwikkeling en onderhoud van websites en sociale media als koken en catering. Bovendien biedt De Waterheuvel cursussen aan, die gericht zijn op sociale vaardigheden en zorgen voor het beroepsonderwijs (met officiële diploma's en certificaten) in samenwerking met het ROC van Amsterdam (50 studenten per jaar).

OVERDRAAGBAARHEID

Er zijn geen empirische studies uit Nederland beschikbaar, die aantonen dat het clubhouse model effectief is voor andere doelgroepen, maar het model zelf kan gebruikt worden ter inspiratie en als algemeen beginsel voor andere kwetsbare doelgroepen.

Het clubhuis model bestaat in veel verschillende landen. Tegenwoordig zijn er meer dan 300 clubhuizen wereldwijd (80 in Europa). Clubhuis International en clubhuis Europa verstrekken ondersteuning en begeleiding.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

Het clubhuis model is een klantgerichte initiatief, gebaseerd op de vaardigheden en de behoeften van de doelgroep.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

De Waterheuvel
Sarphatistraat 41
1018 EW Amsterdam
Telefoon: +31 20 – 626 46 42
Fax: +31 20 – 63 88 551
→ info@waterheuvel.nl
→ www.waterheuvel.nl
Facebook: → [De Waterheuvel Amsterdam](https://www.facebook.com/DeWaterheuvelAmsterdam)

Gezondheid en Cultuur

CULTURELE ACTIVITEITEN -

BEVORDERING VAN HET WELZIJN VOOR MENSEN MET PSYCHISCHE PROBLEMEN ZWEDEN

Het regionale gezondheidssysteem heeft in nauwe samenwerking met culturele instanties en cultuur professionals een salutogenetische methode ontwikkeld, die het zelfvertrouwen van patiënten versterkt en hun gezondheid verbeterd. Het project wordt uitgevoerd door een afdeling, gericht op gezondheidsanalyse bij het Centrum voor de ontwikkeling van de gezondheidszorg in de regio Östergötland. Het project is in 2012 gestart en loopt nog steeds.

DOELGROEPEN

De doelgroepen zijn patiënten binnen de gezondheidszorg, die gediagnosticeerd zijn met gevoelens van stress, angst en depressie – een groeiende groep in de bevolking, die behoefte heeft aan ondersteuning en hulp. De activiteiten zijn vrijwillig en niet op therapie gericht. Culturele instellingen zijn immers geen medische experts.

METHODEN EN UITVOERING

De deelnemers aan het project worden door zorgverleners uitgenodigd om deel te nemen aan het project. Elk jaar wordt een rijke verscheidenheid aan culturele activiteiten aangeboden; zingen in een koor, dansen, tuinieren, kunst, literatuur etc. De activiteiten worden als groepsactiviteit georganiseerd. Er vinden een aantal bijeenkomsten plaats. Het programma is veranderd door de jaren

heen, afhankelijk van welke culturele professionals of instellingen op dat moment betrokken zijn bij het project. De culturele aanbieders ontvangen van de regio Östergötland voor hun betrokkenheid een kleine vergoeding. Daarnaast betalen de deelnemers een paar euro, voornamelijk om koffie en thee te kunnen aanbieden tijdens de bijeenkomsten.

Het is belangrijk dat de deelnemers hun eigen creatieve proces kunnen sturen, zonder dat er eisen worden gesteld. Het gaat dus om het creëren van een plezierig, experimenteel en reflecterend proces, zonder verwachting en prestatie-eisen. Dit bevordert het individuele welzijn, en versterkt hun zelfvertrouwen. Daarnaast is het sociale aspect van het ontmoeten van anderen belangrijk. De leider van de groep stelt zich bemoedigend, ondersteunend en responsief op.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

Uit evaluatie is gebleken dat alle betrokkenen, zowel patiënten, professionals uit de gezondheidszorg en culturele aanbieders erg blij zijn met de activiteiten en het resultaat is duidelijk zichtbaar. De patiënten geven een positieve betekenis aan de inhoud van het programma, en genieten van hun creativiteit, die de activiteit met zich mee brengt. Ook benadrukken zij de positieve resultaten op het gebied van sociale inclusie, het vinden van nieuwe instrumenten voor de verandering in het gedrag en het groeiende zelfvertrouwen. Het project geeft patiënten de mogelijkheid om hun psychische gezondheid te verbeteren en biedt culturele instellingen de mogelijkheid hun aanbod en activiteiten verder te ontwikkelen.

Een aantal van de deelnemers zijn in de tussentijd zelfs weer begonnen, om te werken.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

→ www.regionostergotland.se/kulturhalsa

Skåne een achteraanzicht

BEVORDEREN VAN PARTICIPATIE VAN MENSEN MET PSYCHISCHE PROBLEMEN
DOOR HET ORGANISEREN VAN CULTURELE ACTIVITEITEN

ZWEDEN

HET PROJECT

De studie organisatie Bilda en het culturele centrum van Sofia Kulturmötesplats hebben een project opgezet, om de participatie van mensen met psychische problemen in culturele activiteiten te verbeteren. Dit houdt o.a. in geschiedenis en folklore, samen met de lokale folklore verenigingen, buurthuizen en lokale kunst- en kunstnijverheidsmusea. Het project wordt gefinancierd door het Zweedse Erfgoedfonds.

De Bilda Study organisatie is gebouwd op christelijke waarden en biedt een brede scala aan cursussen binnen het informele volwassenen-onderwijs, met de nadruk op levensvragen. De organisatie staat open voor mensen van verschillende culturele achtergronden, geloofsrichtingen en omstandigheden. Een onderdeel van Bilda is de ontmoetingsplaats Sofia Kulturmötesplats, gelegen in Malmö, de derde grootste stad van Zweden, in het uiterste zuiden van het land.

DOELGROEP EN DOELEN

Sofia Kulturmötesplats biedt zinvolle activiteiten voor mensen met psychische problemen. Het doel is, om geïsoleerde mensen in staat te stellen, om op hun eigen voorwaarden te participeren, met het vooruitzicht een opleiding of baan te vinden. De ontmoetingsplaats Sofia, bevordert ook deelname aan het lokale culturele leven en biedt mogelijkheden om naar het bioscoop, het theater, verschillende concerten en tentoonstellingen te gaan voor een gereduceerde prijs.

UITVOERING EN WAAROM HET IS SPECIAAL

In het project Skåne – een achteraanzicht – werden contacten gelegd met met folklore verenigingen en kleine lokale musea, allemaal gerund door vrijwilligers, in de regio Skåne. De deelnemers gingen op studiebezoek en lezingen, en konden ook kijken naar archieven en collecties, om meer te leren over hun eigen verleden en de geschiedenis van de samenleving.

Zweden heeft een lange geschiedenis met het aanbieden van werk aan mensen met een lichamelijke en psychische stoornis in musea en archieven, maar dit project is meer gericht op de behoeften van de deelnemers – hoewel een van de doelen erop gericht was, om posities als stagiaire in de lokale gemeenschappen te vinden – en op het helpen van de vrijwilligers in hun werk om het cultureel erfgoed te bewaren.

METHODEN

Deelnemers aan het project Skåne – een achteraanzicht – werden vooral door medewerkers van het Ministerie van Volksgezondheid aanbevolen. Deelname aan het project is op vrijwillige basis en kosteloos. De ontwikkelde vaardigheden op cognitief niveau bevorderen de interactie. De sociale vaardigheden verbeteren het zelfvertrouwen. De deelnemers van het project hebben samen met professionele trainers, een boek geschreven over de geschiedenis van Skåne. Het werd in april 2015 in het Zweeds gepubliceerd.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

- syd@bildan.se
- www.bildan.se/sv/startsidan/aktuellt/sofia-kulturmotesplats

Amici per la strada – vrienden op de straat

INTEGRATIE VAN DAKLOZEN EN DRUGGEBRUIKERS

ITALIË

OVER HET PROJECT

Het project bestaat sinds 1980. Het is ontwikkeld door de gemeenschap van Saint Egidio, een non-profit bedrijf dat interventies in Italië en andere landen in de wereld, heeft uitgevoerd, gericht op de opvang, begeleiding en reïntegratie van mensen met sociale problemen. Amici per La Strada is een project dat twee hoofdrichtingen heeft: begeleiding van een persoon naar geleidelijke re-integratie en ondersteuning en bescherming met als doel een betere kwaliteit van leven.

DOELGROEP

De doelgroep wordt vertegenwoordigd door mensen, die alleen zijn, zonder familie of andere vormen van relaties. Dit is veelal het geval bij daklozen, die ook een veelvoud van andere problemen hebben, zoals psychische problemen en alcohol- en drugsgebruik. Velen van hen zijn ex-delinquenten en bijna allen komen uit gezinnen met ernstige sociale, culturele en economische problemen. De meesten zijn buitenlands, maar er is een toename van het aantal Italianen. Buitenlandse mensen zijn vaak illegale immigranten, nieuwe immigranten, of reguliere immigranten, meestal werkloos en zonder enige andere mogelijkheid, om zich boven water te houden. De doelgroep is heterogeen, bestaande uit mensen die alleen en dakloos zijn: ouderen, ontevreden jongeren, depressieve immigranten en nieuwe armen.

DOEL

Het belangrijkste doel van het project is om, ondersteuning te bieden aan gemarginaliseerde groepen, die veelal niet weten welke rechten zij hebben.

De openbare instellingen zijn niet altijd bereid en beschikbaar, en richten zich veelal niet op de behoeften van deze mensen. Het project richt zich daarop dit tekort aan ondersteuning te vullen en gerichte interventies te ontwikkelen.

METHODE / AANPAK

De basisimethode in het project is wederzijdse hulp, die mensen van een gemarginaliseerde positie beweegt naar het centrum en van een passieve toestand brengt naar een actieve met nieuwe mogelijkheden en resources.

Amici per La Strada distribueert op een transversale manier voedsel, kleding, hulp en gezondheid, maar biedt ook informatie en luistert naar de specifieke behoeften en verzoeken. Daarnaast probeert het project op een gerichte manier, om hulp te bieden bij het vinden van huisvesting en werk. Deze interventie is gericht op de middellange en lange termijn planning van de gebruikers en draagt bij aan het verbeteren van hun persoonlijke vaardigheden.

IMPLEMENTATIE

Zelfs als de methodiek niet echt vernieuwend is, zo biedt het toch oplossingen en een gericht aanbod voor de heterogene groep van daklozen. Het project heeft zijn navolging gevonden in verschillende regio's van Italië (in Ligurië, Campanië en Veneto) en in veel arme landen van Afrika.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

Het project is bijzonder, omdat het in de afgelopen jaren een grote groep mensen heeft geholpen, en omdat goede resultaten geboekt zijn op het gebied van sociale re-integratie, verslaving en uitbuiting. Het project is ook bijzonder, omdat het ervoor gezorgd heeft dat mensen, die tot nu toe geen zorg, steun en begrip kregen, dat nu wel krijgen. Het verbinden van basisverzorging (voedsel, kleding, medische zorg) met het luisteren en begrijpen van problemen doorbreekt materiële en mentale obstakels en maakt het makkelijker, om isolatie en eenzaamheid te doorbreken.

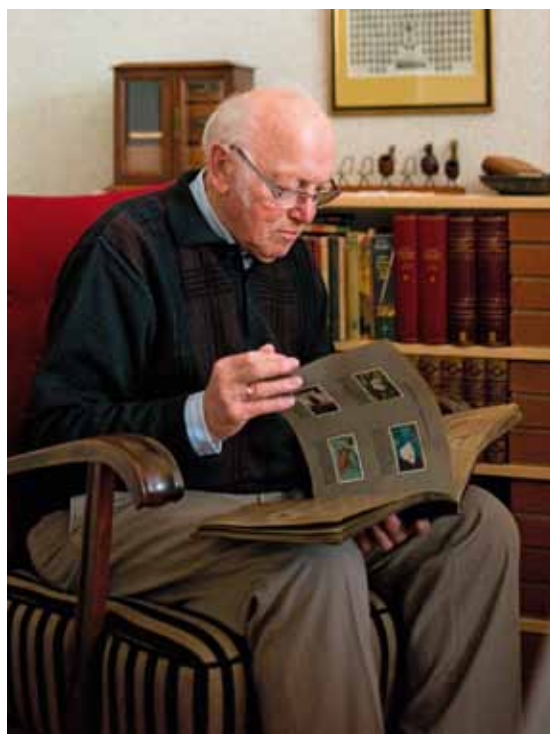
CONTACT EN MEER INFORMATIE

Comunità Sant'Egidio
Via di San Gallicano 25/A ROMA
Alessandro Moscetta
Telefoon: +39 334 8135420
→ info@santegidio.org
→ www.santegidio.org
Facebook: → [Comunità Sant'Egidio](https://www.facebook.com/ComunitaSantEgidio)

Het Huis van Herinnering

ONDERSTEUNING VAN OUDEREN MET DEMENTIE

DENEMARKEN

Sinds 2004 werkt Den Gamle By Openluchtmuseum in Århus in Denemarken met een geheugen retrieval programma, dat specifiek is ontwikkeld voor ouderen met dementie.

IMPLEMENTATIE EN METHODEN

Mensen met dementie worden in kleine groepjes in het Huis van Herinnering uitgenodigd, dat ingericht is met interieur uit de jaren 50. De 'gasten' worden gevraagd, om te helpen in de keuken met de gaskachel en andere typische voorwerpen uit die periode, of zitten in de woonkamer met een heleboel dingen, die ze kunnen zien en aanraken. Allemaal dingen, die ze zich herinneren uit hun kindertijd en jeugd. Ze krijgen koffie met gebak geserveerd, dat populair was in die periode. De sfeer is warm en huiselijk, herinneringen worden uitgewisseld en de stemming is goed.

Op deze manier kunnen bezoekers, die last hebben van min of meer ernstige seniele dementie, herinneringen ophalen, zijn ze in staat om te communiceren met anderen en kunnen zij actief deelnemen aan een sociale gebeurtenis. Het hele bezoek is een esthetische ervaring met een hoge impact op de zintuigen en emoties van de bezoekers, waardoor zij vaardigheden gebruiken en zich dingen herinneren, die ze vergeten waren.

DOELSTELLINGEN EN WAAROM HET IS SPECIAAL

In de laatste twee jaar richt Den Gamle By zich ook op familieleden van mensen die lijden aan dementie. Het personeel van het zorgcentrum is begonnen met de ontwikkeling van speciale cursussen voor deze groep.

Het doel van het project is dat de geheugen retrieval methode kwetsbare ouderen de mogelijkheid geeft, om weer controle te krijgen over hun eigen leven, om vast te houden aan hun identiteit en eigenwaarde, en om hun leven te meesteren voor een bepaalde periode. De twee belangrijkste onderdelen van het project zijn

- 1: De omgeving en de resources van het museum gebruiken, om ervaringen en inhoud te geven aan ouderen die lijden aan seniele dementie.
- 2: Bij te dragen aan het opleiden van het personeel en particuliere personen, die zorgen voor ouderen, die lijden aan seniele dementie.

Sinds 2004 is er een gestage groei van de gebruikers en een groeiend netwerk (lokaal, nationaal en internationaal), dat geïnspireerd is door hun werk en met gezamenlijk nieuwe cursussen worden ontwikkeld. De respons op het project is goed geweest. In 2014 hebben in zeven maanden tijd ruim 90 cursussen plaats gevonden in het Huis van Herinnering.

Sinds een aantal jaren heeft Den Gamle By contact met andere openluchtmusea, die geïnspireerd zijn geraakt door het project en hun eigen

aanbod hieraan hebben aangepast. Van 2012-2014 is Den Gamle By betrokken geweest bij het EU Grundtvig project Re-actieve, waar musea uit Hongarije, Noorwegen, Zweden, België en Engeland bekend zijn gemaakt met het project. Best practice ervaringen en ideeën zijn uitgewisseld.

Van 2014 tot 2016 is Den Gamle By betrokken bij het Erasmus + programma "Actief ouder worden en Erfgoed in de volwasseneneducatie" samen met Jamtli in Zweden, Beamish Museum in Engeland, Szabadtéri Néprajzi Múzeum in Hongarije, Lillehammer museum in Noorwegen, LINNEUNIVERSITETET in Zweden en Universiteit van Newcastle upon Tyne in Engeland. Het doel van het project is het, om een methodiek met richtlijnen te ontwikkelen, die het werken met herinneringen in een historische museum setting kan bevorderen.

Den Gamle By is in 1909 opgericht als 's werelds eerste openlucht museum van de stedelijke geschiedenis en cultuur.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

→ www.dengamleby.dk

Crescere a cores

ONDERSTEUNING VAN GEMEENSCHAPPEN
IN MARGINALE STEDELIJKE GEBIEDEN

PORTUGAL

DOELGROEP

De voornaamste doelgroep bestaat uit kinderen, tieners en ouders van de Bairro Padre Cruz Gemeenschap, een buitenwijk in de buurt van Lisbon. Meer specifiek: de belangrijkste doelgroep zijn arme en behoeftige gezinnen in het voorstedelijk gebied.

DOEL

Het belangrijkste doel van het project is, om het onderwijs te bevorderen in een context van pedagogische kwaliteit, waarbij families de mogelijkheid krijgen, om ervaringen uit te wisselen, elkaar te versterken en om hun eigen vaardigheden en capaciteiten als ouder, opvoeder, burger en lid van een community verder te ontwikkelen.

HET PROJECT

De vereniging "crescere a cores", opgericht in 2007, is een instelling voor sociale solidariteit. De vereniging werkt op het gebied van psychologie, onderwijs en gezondheidszorg in een community perspectief. De vereniging richt zich op community-based en participatieve activiteiten, een soort interventie, die uitgevoerd wordt in samenwerking met de community, waardoor de werkelijke betekenis van menselijke verschillen op lokaal niveau vorm krijgt.

METHODE / AANPAK

Er wordt gewerkt aan een educatief proces. Een methode gericht op verschillende werkniveaus: van de sociale relatie tot de actieve deelname van ouders en opvoeders, tot de consolidatie en de bevordering van verschillende activiteiten voor de verbetering van vaardigheden en capaciteiten van ouders en met een actieve burger rol in de lokale gemeenschap. Na een eerste diagnose wordt een interventie in samenwerking met de lokale ouders ontwikkeld, specifiek gericht op ondersteuning, die ouders kan helpen in hun educatieve rol en mogelijke problemen van adolescenten kan voorkomen.

UITVOERING

Het project "Crescere a Cores" werd in 2013 opgericht door de samenwerking tussen Crescere a Core, Junta de Freguesia de Carnide en de Stichting Montepio, om de opvoeding van kwetsbare kinderen en pre-adolescenten te verbeteren, maar vooral om de rol van ouders, hun educatieve capaciteiten, en het ontwikkelen van hun vaardigheden te versterken. Het project werk wordt uitgevoerd in de sociaal-economische context voor armen en behoeftigen.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

Het project "Crescere a Cores" is bijzonder, omdat het een fundamenteel en sociaal antwoord biedt voor de Barrio Padre Cruz, het grootste en armste gemeentelijke gebied op het Iberisch schiereiland. Het is ook bijzonder, omdat het gebruik maakt van participatieve trainingselementen. Het ondersteunt de ontwikkeling van een communautaire strategie voor de gehele bevolking. Het project ondersteunt families niet op een materiële manier en neemt ook geen ouderlijke verantwoordelijkheden over, maar betreft hen actief en doel-

treffend, waardoor ze in staat worden gesteld, om bewust te kiezen voor een onderwijsmethode, waarbij zelfevaluatie als een belangrijk uitgangspunt wordt gebruikt.

Crescere a Cores – staat voor kleurrijke groei en gaat ervan uit dat we van elkaar verschillen, zoals de verschillende kleurschakeringen.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

Associazione Crescer a Cores
Rua Rio Tejo n.7 (antiga escola 167) –
Bairro Padre Cruz
Carnide 1600-746 Lisbon, Portugal
NOEMI PARAISO
Telefoon: +351 215937851
→ cresceracores@gmail.com
→ www.cresceracores.pt

Hierbabuena

INTEGRATIE VAN PERSONEN MET PSYCHISCHE PROBLEMEN

SPANJE

OVER HET PROJECT

Hierbabuena is de belangrijkste vereniging in Asturië voor interventies gericht op mensen met psychische problemen. Het is een vereniging, die sociaal-sanitaire diensten aanbiedt. De vereniging bestaat sinds 2000 en levert diverse activiteiten, gericht op de behoeften van kwetsbare groepen met psychische problemen, zeldzame ziekten en met gedrags-, relationele of werkgerelateerde problemen.

DOELGROEP

Het aantal mensen met psychische problemen neemt toe, ook in Asturië. Psychische stoornissen veroorzaken vaak isolement en sociale uitsluiting. Een van de meest problematische aspecten vormt het gebrek aan arbeidsmogelijkheden en mogelijkheden tot leren. De doelgroep van het project bestaat uit individuen met psychische problemen en mensen, die succesvol behandeld zijn.

DOEL

Het belangrijkste doel van het project is het, om acties en activiteiten ontwikkelen, die de integratie bevorderen, kennis te verbeteren en de socialisatie van mensen met psychische problemen te verbeteren. De activiteiten worden uitgevoerd door hooggekwalificeerde, professionele medewerkers, die in staat zijn om specifieke ondersteuning te bieden met specifieke aandacht voor de problematiek van elk individu.

METHODE / AANPAK

De methode van sociale participatie wordt gebruikt, waarbij een begin wordt gemaakt met het inventariseren van de sociale en de klinische behoeftes wordt gemaakt. De interdisciplinaire en participerende planningsmethode is gebaseerd op de noodzaak om oplossingen voor maatschappelijke problemen te vinden, die al te vaak onopgelost blijven. Het project brengt prioriteiten aan in de problemen voor zowel de doelgroep, als ook voor de professionals.

Om deze reden is de methodologische aanpak van het project gekoppeld aan het belang van het totale psycho-fysieke herstel van de doelgroep met een reeks ondersteunende acties: informatie, begeleiding en overdracht van competenties en vaardigheden, de integratie van de doelgroep.

UITVOERING

Na een aantal jaren was de vereniging in staat hun diensten in verschillende steden in Asuria te versterken; met name in Avilés, in het maatschappelijk centrum van Arbolon, in Oviedo in de Santullano Association en in Gijón.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

Het project is bijzonder, omdat het empathische, specifieke en gerichte aandacht geeft aan mensen met een psychische aandoening, wat verder gaat dan alleen gezondheidszorg. Het is ook speciaal,

omdat het meer biedt dan alleen mentale pathologie. Het project verleent diensten, die het cognitieve leervermogen van de doelgroep stimuleert. Het biedt een ontmoetingsplaats, waar ervaringen gedeeld en relaties aangegaan kunnen worden. Het project bevordert de technische competenties leren en laat mensen bewust worden van hun specifieke vaardigheden.

Het project is ook bijzonder, omdat het de beeldvorming over mensen met psychische problemen veranderd; stereotypen en clichés worden onderuit gehaald.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

Centro Municipal de Asociaciones EL ARBOLON
Avenida de Gijón, 5 - 33400 Avilés, Asturias,
Spanje

Dott.ssa Liliana Fernandez Gonzales
Telephone: +34 635829878

→ hierbabuenagijon@hotmail.com

→ www.associationhierbabuena.org

→ es-es.facebook.com/A.HIERBABUENA

RADE Ltd. –

HERSTEL DOOR MIDDEL VAN KUNST, DRAMA, & ONDERWIJS - BEGELEIDING,
THEATER EN KUNST VOOR MENSEN MET PSYCHISCHE PROBLEMEN,
VOORAL VOORMALIGE DRUGSGEBRUIKERS

IRELAND

OVER HET PROJECT

RADE heeft als doel, om de kwaliteit van het leven van drugsgebruikers te verbeteren en hun gevoel van isolement en verveling te doorbreken door culturele activiteiten aan te bieden, die haalbaar zijn. Deze activiteiten geven deelnemers van RADE de ruimte, om te laten zien, dat zij een bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij, en betwist daarmee het stereotiepe beeld dat de samenleving heeft van drugsgebruikers.

Het project biedt gebruikers van 'laagdrempelige' voorzieningen de mogelijkheid, om gebruik te maken van drug recovery initiatieven, waarbij advies, ondersteuning en workshops voor terugvalpreventie worden aangeboden. Het merendeel van de deelnemers van RADE zijn vroegtijdige schoolverlaters. RADE maakt

gebruik van theater en kunst-gerelateerde activiteiten, om het welzijn van de deelnemers en hun leven in het algemeen te verbeteren. Er wordt gericht gewerkt aan het ontwikkelen van een aantal kernvaardigheden, zoals geletterdheid, zelfvertrouwen en teamwork – allemaal onderdelen, die op een dagelijkse basis terugkomen in het programma. De gezamenlijke aanpak in de verschillende workshop zorgt voor collegiale ondersteuning. RADE werkt met tal van hedendaagse kunstenaars, die een training aanbieden voor de deelnemers.

De uitkomsten van het project omvatten jaarlijkse openbare kunst tentoonstellingen, creatief schrijven publicaties, en speciaal in opdracht uitgevoerde theaterstukken / films en dansvoorstellingen.

IMPLEMENTATIE / OVERDRAAGBAARHEID

De elementen van het RADE model zijn goedgekeurd door een aantal diensten in Dublin en Ierland. Ze hebben ook een aantal bezoeken ontvangen van particulieren en organisaties uit Europa, waaronder Portugal, Griekenland, Finland, Groot-Brittannië, Frankrijk en de Verenigde Staten.

Het model is afhankelijk van financiering door agentschappen, lokale overheden en / of een vergoedingsstelsel, waarbij doorverwijzende organisaties een bijdrage betalen voor deelnemers.

RADE heeft ervoor gepleit, dat druggebruikers makkelijker gebruik kunnen maken van detox, huisvesting, rechtsbijstand, gezondheidszorg, bijscholing en stages.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

De samenwerking tijdens de gezamenlijke openbare producties concurreert met de passieve stimulatie, die ervaren wordt door het gebruik van drugs en promoot het zelf-leren, het zelfvertrouwen en het gevoel van eigenwaarde. Dit helpt om een reeks aan leerervaringen op te doen, zoals het ontwikkelen van leesvaardigheden door middel van playwriting / lezen of technische vaardigheden, door het organiseren van producties in theater, film en kunst.

Positieve veranderingen in de levensstijl en de besluitvorming zijn relevant en nuttig voor elke doelgroep, in het bijzonder als die achtergesteld of uitgesloten is. Als deelnemers mogelijkheden voor veranderingen verkennen en benutten leidt dit tot betere kansen in het onderwijs en de werkgelegenheid en moet daarom worden aangemoedigd. De toename van zelfvertrouwen, het gevoel van eigenwaarde en de ontwikkeling van de communicatie en assertiviteitsvaardigheden zorgen ervoor, dat deelnemers hun druggebruik verminderen, wat kan resulteren in een betere gezondheid, betere familierelaties, verminderd crimineel gedrag en stabielere huisvesting.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

Michael Egan – Director

→ michael@rade.ie

→ www.rade.ie

Jackdrum: Bereik jouw potentieel

VOLWASSENEN EDUCATIE

VOOR MENSEN MET EEN VERSTANDELIJKE HANDICAP

UNITED KINGDOM

OVER HET PROJECT

Jack Drum Arts wil individuen en gemeenschappen betrekken in creatieve verkenningen met behulp van een breed scala aan podiumkunsten en media activiteiten. Het achterliggende idee is, dat creativiteit werkt op veel verschillende niveaus en mensen van alle leeftijden en vaardigheden de mogelijkheid geeft, om nieuwe dingen te ontdekken over zichzelf en hun plaats in de wereld.

Het Volwassen en Community Leer Programma is ontwikkeld, om de behoeften van volwassenen met een verstandelijke handicap terug te laten komen in alle cursussen en te werken aan een festival over waardigheid. De cursussen zijn gericht op muziek en songwriting, filmen en digital storytelling. Alle sessies zijn empowering,

verhogen het gevoel voor eigenwaarde en stellen de leerling centraal, waardoor iedereen zich verantwoordelijk voelt voor het eindproduct en op een tempo kan werken dat bij hem/haar past.

De doelgroepen zijn onder andere mensen met psychische problemen, volwassenen met een verstandelijke of lichamelijke handicap en langdurig werklozen. Daarnaast werkt Jackdrum met een groep blinden en slechtzienden. Zij kunnen hun verhaal vertellen in een film, die kijkt naar de uitdagingen van het leven als blinde of slechtziende. Hoewel de leerlingen fysiek niet in staat zijn de film te maken, zo kunnen zij wel de inhoud bepalen en ook op welke manier het verhaal verteld wordt.

IMPLEMENTATIE / OVERDRAAGBAARHEID

Dit soort projecten kunnen gemakkelijk worden overgedragen naar een ander land, zeker als daar kunstenaars bereid zijn, om samen te werken met de doelgroep. Het is wel noodzakelijk om kunstenaars te trainen, zodat zij in staat zijn om op een goede manier samen te werken met deze groep. Het programma kan worden aangeboden door door bestaande voorzieningen voor volwassenen met een verstandelijke handicap.

Jack Drum Arts wordt gefinancierd door middel van subsidies en door contracten met de lokale overheid. Als iemand een soortgelijk programma zou willen opstarten is het dus van belang, om de lokale overheid voor de financiering te benaderen en mogelijke contracten / krachten te bundelen met een organisatie, die reeds soortgelijke diensten aanbiedt.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

Het succes van het project ligt vooral in het plezier, dat de mensen hebben, als zij hun artistieke resultaten bereiken, die vaak verder gaan dan wat normaal van hen wordt verwacht. De organisatoren streven naar een hoge kwaliteit in het werk en zorgen ervoor, dat hun leerlingen worden begeleid door hooggekwalificeerde kunstenaars, die hen steunen bij het bereiken van hun doelstellingen. Het project is gericht op empowerment en verbetert de gezondheid en het emotionele welzijn van allen die deel nemen. Het gezamenlijke creëren geeft de deelnemers veel vertrouwen in zichzelf en een groot gevoel van voldoening, wat een belangrijke bijdrage levert aan hun dagelijkse leven.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

Helen Ward, Managing Director

Telefoon: +44 1388 765002

→ helen@jackdrum.co.uk

→ www.jackdrum.co.uk

Making Connections

LEERERVARINGEN VOOR VOLWASSENEN MET DRUG-GERELATEERDE
PSYCHISCHE PROBLEMEN EN DAKLOZEN

IERLAND

OVER HET PROJECT

MCST bestaat sinds 5 jaar in Clonmel, Co.Tipperary, Ierland en is gericht op mensen, die geen toegang meer hebben tot een regulier dienstenaanbod. Het biedt een stap terug in het onderwijs door kleine groepslessen en een-op-een begeleiding aan te bieden voor mensen, die niet deel kunnen nemen in het reguliere onderwijs aanbod. Dit programma re-introduceert mensen in het volwassenenonderwijs, waar ze een geldig certificaat kunnen ontvangen voor hun inspanningen.

Het programma werkt met volwassenen, die ervaring hebben met druggebruik, alcohol en/of dakloosheid en/of geestelijke gezondheidsproblemen. Het programma is meer dan 10 jaar geleden ontstaan in Waterford City als een reactie op de onderwijsbehoeften van dakloze

mensen. Het oorspronkelijke aanbod was: een-op-een training eens per week met nadruk op sociale vaardigheden en koken. In de tussentijd worden vanwege de financieringsrichtlijnen meer gerichte resultaten verwacht, zoals bijvoorbeeld de QQI certificering (kwaliteit en kwalificaties Ierland) en progressiegericht werken door een verdergaande opleiding of training aan te bieden.

Het project werkt vanuit een buurthuis en een stad, die voldoende community-drug services, reclasseringsdiensten, vrouwenhuizen, organisaties voor daklozen, en geestelijke gezondheidsdiensten heeft. De leerlingen worden doorverwezen via deze diensten, en bieden back-up en ondersteuning, terwijl de leerling zijn programma volgt.

IMPLEMENTATIE / OVERDRAAGBAARHEID

Op dit moment is "Making Connections" actief in 3 provincies in Ierland (South Tipperary / Waterford / Carlow). Het project heeft de potentie, om ook in andere landen geïmplementeerd te worden, mits het opgezet is in een community-based setting en over een goed uitgerust opleidingscentrum beschikt met de juiste docenten en managementstructuur. Deze vorm van dienstverlening kan ingebonden worden in contracten met de lokale overheid of potentiële partnerorganisatie van waar uit doorverwezen wordt.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

Doordat het project met meerdere organisaties onder een dak wordt uitgevoerd, kan de leerling rekenen op goede ondersteuning. MCST heeft veel inspanningen verricht, om extra ondersteuning te bieden op het gebied van drugmisbruik. MCST heeft een hoge mate van betrokkenheid en heeft ervoor kunnen zorgen, dat dat leerlingen groeien als individuen en weer in zichzelf beginnen te geloven. Iedereen, die doorgaat met het programma ontvangt een certificaat na afloop van elke module (voor een Major Award moeten 7 modules worden voltooid). Sommigen gaan door met het voortgezet onderwijs en werken. De bovenstaande hulp is allemaal gericht op het herstel van het vertrouwen en het welzijn van individuen. MCST kent vele succesverhalen. Er is bijvoorbeeld een leerling die kapster wil worden en die nu stage loopt bij een lokale kapsalon.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

Jenny Ryan, Co-ordinator Making Connections
South Tipperary
→ mcsouthtipperary@wstcys.ie
Mobiel: +353 86 771 6289

Sponser Organisatie: Waterford en
Zuid-Tipperary Community Jeugddienst
→ www.wstcys.ie

Funder: Waterford en Wexford ETB

Biblioteca la Conca

ONDERSTEUNING VOOR MENSEN
MET PSYCHISCHE PROBLEMEN IN EEN BIBLIOTHEEK

ITALIË

Photo: Fotolia

HET PROJECT

Het project is gericht op revalidatie en is gestart in 2002 door de afdeling Geestelijke Gezondheid van het San Paolo ziekenhuis in Milaan. Het was gebaseerd op een idee van een trainer en één gebruiker van die dienst. Door de jaren heen is de 'Biblioteca La Conca' verder uitgebreid met theefaciliteiten, toezeggingen en middelen. Het project is nu gebaseerd op een goed werkend netwerk van organisaties, verenigingen, universiteiten, maar bovenal, de openbare bibliotheken in de gemeente Milaan. In het kort: het betreft een kleine therapeutische activiteit, die gericht is op de gebruikers van de dagopvang.

DOELGROEP

De doelgroep bestaat uit volwassen individuen, die verblijven in de afdeling geestelijke gezondheid in het San Paolo ziekenhuis van Milaan, die zorg en revalidatie biedt voor verschillende vormen van geestelijke ziekte. In de eerste fase van het project bestond de doelgroep uit patiënten met psychische aandoeningen, die zonder hulp hun autonomie zouden kwijt raken, een verhoogd risico zouden lopen op een chronische ziekte en met sociale uitsluiting bedreigd zouden worden.

DOEL

In Milaan zijn de opvang- en zorgcentra voor personen met een psychische aandoening of een leerprobleem over het algemeen gesloten of beschermde inrichtingen, zonder toegang van mensen uit de buitenwereld. De belangrijkste doelstelling van het project is, om de mentale ongemakken te verminderen en door het socialisatieproces te stimuleren, gezamenlijke tijd te besteden en de arts – patient verhouding te verbeteren. Het doel is om productieve relaties met de patiënten te stimuleren en ziekte en rehabilitatie met elkaar te verbinden.

METHODE / AANPAK

De methodiek in de projectactiviteiten is strikt gericht op onderwijs en leren. Vormen van formeel en informeel onderwijs, zoals het bekijken van films en het lezen van boeken, zijn bijzonder geschikt en kunnen makkelijk worden gerealiseerd. De houding van de gezondheids werker / trainer is niet alleen erop gericht, om mentale problemen te verminderen, maar ook om sociale relaties en emotionele en cognitieve vaardigheden van de patient te verbeteren.

UITVOERING

Om de impact van het project te vergroten is de culturele vereniging "Alziamo il Volume" opgericht, waardoor projecten en activiteiten gepromoot en bestaande diensten verder uitgebouwd kunnen worden. Het is daarbij het doel, om de rol van de bibliotheek in de gemeente Milaan te versterken en een diepere uitwisseling met de omgeving te creëren.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

Dit project is bijzonder, omdat de patienten door de uitgevoerde activiteiten, capaciteiten en vaardigheden ontwikkelen, zoals het opbouwen van relaties met de gebruikers van bibliotheek, het uitlenen van boeken, het catalogiseren, en het uitvoeren van verschillende secretariële werkzaamheden.

Het project is ook bijzonder, omdat het een succesvolle nieuwe methode uitprobeert op het gebied van preventie, zorg en revalidatie. De patienten hebben baat bij de revalidatie, de observatie stages of de 'empowerment cursussen, en kunnen daardoor meer autonomie, en sociale en professionele integratie bereiken.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

Dipartimento di Salute Mentale dell'Azienda Ospedaliera San Paolo (Milano)
Dott.ssa Barbara Bortolini e Dott.ssa Claudia Giangregorio
Telefoon: +39 02 81843304
→ biblioteca_laconca@libero.it
→ www.comune.milano.it
Facebook: → [La Conca Biblioteca](#)

Jongeren in het gevangenis

INTEGRATIE VAN JONGE DELINQUENTEN

ZWEDEN

Photos: Peter Holgersson

ACHTERGROND

Er zitten ongeveer 200 mensen in de leeftijd van 18 tot 21 jaar – veelal jonge mannen – in de Zweedse gevangenissen. Het dagelijkse nieuws geeft informatie over hun misdaden, rechtszittingen en de rechters, maar schrijft zelden iets over de mens achter de krantenkoppen. Vroegtijdige schoolverlaters, pesten, werkloosheid, sociale uitsluiting en financiële moeilijkheden komen veel voor bij personen die in het criminele circuit terecht komen. Velen hebben of krijgen een ADHD-diagnose in de gevangenis.

DOELGROEP

Het Museum van Werk, de Agentschap voor correctionele behandeling in Zweden, en de Nationale Vereniging Aandacht voor ex-criminelen heeft besloten, om jonge gedetineerden te laten praten over hun leven en hebben hun verhalen omgezet in een reizende tentoonstelling. Het project is mogelijk gemaakt door financiële steun van het Zweedse Erfgoedfonds. Voor het museum was dit een hele nieuwe groep, om mee te werken. Het Arbetets Museum - het Museum van Werk - is een ontmoetingsplaats voor alle zintuigen. Het opende 1991 in een oude katoenspinnerij in het voormalige industriegebied in Norrköping, Zweden. Het museum beschrijft het beroepsleven en arbeidsvoorwaarden door middel van tentoonstellingen, seminars en pedagogische programma-activiteiten. Het doel van het museum is het, om een innovatieve ontmoetingsplaats te zijn, die de discussie over het werk van mensen stimuleert.

UITVOERING

In januari 2014 zijn jonge gedetineerden in de gevangenis van Luleå, in het noorden van Zweden, begonnen, om een tentoonstelling gezamenlijk met medewerkers van het Museum van Werk te ontwikkelen. Ze deelden verhalen over hun leven en over het gevoel, om opgesloten te zitten. Andere jonge gedetineerden in andere gevangenissen en detentiecentra hebben ook deelgenomen, door hun levensverhalen op te sturen, begeleid door hun eigen begeleiders en trainers. In totaal hebben 25 jonge gevangenen deelgenomen en bijgedragen aan de ontwikkeling van de reistentoonstelling.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

De tentoonstelling werd in Januari 2015 geopend in het Museum van Werk en gaat op tournee naar zes verschillende plaatsen in Zweden. Het geschatte aantal bezoekers van de tentoonstelling wordt geschat op ongeveer 100 000 bezoekers. Op elke plaats zal een jonge ex-crimineel als gids aanwezig zijn. De tentoonstelling zal vier maanden worden aangeboden. Op deze manier hopen de projectpartners vooroordelen tegen te gaan, de openheid tegenover veroordeelden te vergroten en mensen bewust te maken van de problemen van mensen met een neuro-psychiatrische handicap.

Photo: Peter Holgersson

METHODEN EN DOELEN

De vaardigheden die ontwikkeld zijn door de deelnemers waren op cognitief niveau, op het gebied van interactie en sociale vaardigheden en hebben bijgedragen aan fysieke en leervaardigheden en een betere zelfvertrouwen. Hopelijk zal de tentoonstelling ook worden gezien als een instrument om te werken met jonge volwassen criminelen.

Samen met de tentoonstelling zal het museum ook een boek (2016-17) produceren, dat de methodiek van het project beschrijft, de levensverhalen van de gevangenen omvat en ook verhalen van medewerkers in het gevangenis. Het boek zal in het Zweeds gepubliceert worden.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

→ www.arbetetsmuseum.se

→ www.arvsfonden.se/projekt/ung-i-fangelse

Inspire-Adult Programme

EDUCATIEF, THERAPEUTISCH EN RECREATIEF AANBOD VOOR GEHANDICAPTEN

MALTA

OVER HET PROJECT

"Inspire" gelooft dat iedereen recht heeft op gelijkheid en integratie. De missie is; iedereen met een handicap te helpen, om dit te bereiken. Zij doen dit door educatieve, therapeutische en recreatieve diensten onder één dak aan te bieden aan individuen en hun families.

Door middel van community involvement en een Independent Living Skills Training biedt het programma mensen met een handicap de mogelijkheid voor integratie in de samenleving en een betere kwaliteit van leven door middel van leeftijd adequate fysiologische, sociale, recreatieve en zelfzorg activiteiten.

Het betreft een doorlopend programma waarbij zelfstandig wonen training gecombineerd wordt met werkgerelateerde vaardigheidstrainingen en jobcoaching. Deze vaardigheden zijn altijd relevant.

Werkgerelateerd vaardigheidstraining steunt de sociale en professionele integratie van mensen die onvoldoende toegang hebben tot de arbeidsmarkt, door het aanbieden van de een noodzakelijke beroepsopleiding.

Inspire werkt als een strategische partner voor werkgevers, gezinnen en andere maatschappelijke actoren, en bevordert de kwaliteit van het leven op het werk. Klanten beginnen hun opleiding door het volgen van algemene cursussen, die gericht zijn op het verbeteren van hun vaardigheden en het vergroten van hun carrierekansen. Daarnaast worden zij ondersteunt bij het maken van realistische keuzes m.b.t. het beroepsonderwijs.

Inspire bepleit integratie onder het algemene publiek, sensibiliseert collega's en fungeert als kenniscentrum over handicaps in Malta.

IMPLEMENTATIE / OVERDRAAGBAARHEID

De sleutel tot het succes van dit model is de holistische aanpak. Het implementeren van het model vereist, dat alle relevante diensten voor mensen met een handicap aanwezig zijn op één locatie. Door het creëren van dit model zijn de kansen voor lokale subsidie toegenomen. Inspire ontvangt 50% financiering via overheidscontracten en andere overeenkomsten, 34% uit fondsenwerving en donaties (met inbegrip van commerciële activiteiten) en 16% uit andere bronnen - met inbegrip van EU-fondsen, en vergoedingen. Een soortgelijk financieringsmix is waarschijnlijk ook nodig als een soortgelijk project elders wordt opgestart.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

De holistische benadering die "Inspire" gebruikt, stelt de klanten in staat, om life skills te combineren met een verbeterd welzijn, werkgelegenheid en een verbeterd onderwijs.

De Inspire Foundation is het resultaat van een fusie tussen de Eden Foundation en RazzettTal-Hbiberija - twee vooraanstaande liefdadigheidsinstellingen, die werken op het gebied van arbeidsongeschiktheid. De twee organisaties hebben al hun middelen en medewerkers overgeheveld naar de nieuwe stichting, die nu alle diensten in een one-stop-shop model combineert, waardoor dubbel werk voorkomen wordt en een holistische en cliënten gecentreerde benadering mogelijk wordt. Deze aanpak is kosteneffectief en duurzamer op lange termijn en heeft daarom toegevoegde waarde.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

Paula Doumanov, Chief Services Officer

Telefoon: +356 2189 0000

Fax: +356 2180 7708

→ paula.doumanov@inspire.org.uk

→ www.inspire.org.mt

Mogelijkheden in plaats van beperkingen op het werk

LEIDRAAD VOOR WERKGEVERS VOOR HET IN DIENST NEMEN
VAN MENSEN MET BIJZONDERE BEHOEFTE

LETLAND

OVER HET PROJECT

Het Project "Ability not disability in workplace (AnDiW)" draagt bij aan de ontwikkeling van een zeer belangrijke kwestie - de arbeidsparticipatie van mensen met een handicap. Het project richt zich niet alleen op de vermindering van werkloosheid en de strijd tegen sociale uitsluiting, over de praktische uitvoering van de United Convention on the rights of Disabled People, maar ook op een belangrijke barrière: het oordeel van werkgevers over handicaps en vaardigheden, hun gebrek aan ervaring, informatie en motivatie, en het veelgehoorde commentaar: "Waarom moet ik een gehandicapte in dienst nemen, als ik ook iemand zonder handicap kan hebben?"

Het project werd in vier landen door vijf instellingen uitgevoerd: Duitsland, Italië, Letland en Litouwen. Het eerste project werd uitgevoerd in het kader van het Leonardo da Vinci-project "Ability not disability in workplace" (2003-2005, Ande), dat een kwaliteitsprijs ontving en verder ontwikkeld en aangepast werd in twee Leonardo da Vinci transfer- en innovatieprojecten: "Vergroting van de inzetbaarheid van mensen met een handicap" (2008-2010).

DOELGROEP

Het project richt zich op mensen met een handicap.

DOEL

Het belangrijkste doel van het project is om de discriminatie van personen met een handicap op de arbeidsmarkt te verminderen, en om competenties en vaardigheden van werkgevers (managers en trainers) te ontwikkelen, door hun modern en nuttig onderwijs op afstand te bieden, inclusief methodische materialen.

METHODE / AANPAK

De onderwijs op afstand cursus werd ontwikkeld voor bestaande ondernemers en managers in de

verschillende sectoren van de economie, maar ook voor studenten van de opleidingen in Business Administration en Human resource management, die direct of indirect betrokken zijn bij het aannemen van mensen met een handicap.

IMPLEMENTATIE / OVERDRAAGBAARHEID

Het project kan gemakkelijk worden overgedragen naar een andere regio / land en kan aangepast en geïmplementeerd worden door een andere instelling als een transfer van innovatie. Online zijn verschillende materialen van het project beschikbaar, zoals cursus op afstand en de notities van de trainers. Alle materialen zijn beschikbaar in het Engels, Duits, Italiaans, Lets en Litouws.

WAAROM IS HET ZO SPECIAAL?

De cursus op afstand is flexibel en kan gebruikt worden door medewerkers en specialisten van de overheid en de gemeentelijke instellingen, door de massamedia en door degenen die werkzaam zijn op het gebied van sociale integratie. Het project materiaal geeft een uitgebreid inzicht in de werkgelegenheid en de integratie van mensen met een handicap op de werkvloer, en omvat analytische overzichten en enquête resultaten van het project, dat in Duitsland, Italië, Letland en Litouwen werd uitgevoerd.

CONTACT EN MEER INFORMATIE

Mevrouw Marga Zivitere

→ marga.zivitere@isma.lv

→ www.andiw.isma.lv/

IV Project Conclusie

Het Erasmus + partnership "On the Move", werd uitgevoerd van 2014 tot 2016 en heeft een verscheidenheid aan resultaten opgeleverd. Tijdens de duur van het project is het consortium vier keer bij elkaar gekomen en heeft intensief samengewerkt tussen de bijeenkomsten in. Op inhoudelijk niveau heeft dit project geleid tot het product dat u in uw handen houdt - een best practice handboek, waar we erg tevreden over zijn.

Alle partners hebben de gelegenheid gehad om hun visie, methodiek en benadering te delen m.b.t. het creëren van positieve leeromgevingen voor mensen die meestal geen toegang hebben tot een leven lang leren. Hierdoor konden partners profiteren van de ervaring en de creativiteit van de andere partners. Vooral het onderzoek en de daaraan gekoppelde presentatie van de beste praktijkvoorbeelden in outreachende educatieve projecten hebben ons nieuwe impulsen gegeven. Met deze handleiding willen we de Europese diversiteit van het pedagogische werk delen. Wij hopen de duurzaamheid van ons project te vergroten, o.a. vanwege de hoge overdraagbaarheid van de voorgestelde projecten.

De mogelijkheden variëren; een aantal van de projecten (bijv. de reizende tentoonstelling, Men's Shed) kunnen een-op-een worden overgenomen. Andere projecten, zoals TEPROM, gericht op de Roma-community in Tsjechië kan niet simpelweg worden overgenomen in andere landen, omdat het project uitgaat van specifieke etnische en culturele constellaties. Desalniettemin is de basis-idee, om minderheden te empoweren, hun gevoel voor zelfwaarde en zelf-efficiëntie te vergroten en voorbeelden uit verschillende landen te gebruiken als inspiratie.

Ons project heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van onze professionele vaardigheden en heeft ons en andere organisaties in Europa nieuwe impulsen gegeven, om nieuwe leermogelijkheden voor kansarme personen te creëren. Het gemeen-

schappelijke werk in het project liet ons eens te meer zien, dat wij ons als organisaties in het kader van een Leven Lang Leren flexibeler moeten opstellen en onze doelgroepen daar moeten bereiken, waar ze zijn: bijv. op de werkplek, op het platteland, in hun woonkamer, in hun wijk. Verder denken wij dat het van groot belang is, dat beschreven methodes en projecten worden aangepast aan de behoeften van de desbetreffende doelgroep. Een belangrijke uitkomst van ons onderzoek is de betrokkenheid van de doelgroep vanaf het begin van het project – beginnend met de ontwikkeling van het project. Daarnaast is het zinvol om de doelgroep te betrekken als mentor, peer of zelfs trainer.

Naast deze inhoudelijke aspecten, heeft het project ruimte gecreëerd voor de uitwisseling met andere professionals op het gebied van een leven lang leren.

Onze individuele horizons werden verbreed en de ervaring van de positieve samenwerking en het bereiken van een gemeenschappelijk doel was een zeer bevredigende ervaring.

Wij zouden het op prijs stellen als de lezer van het boek zich laat inspireren door de projecten en de methoden in dit handboek.

Imprint

This publication was jointly developed by the partners of the ON THE MOVE project. The project is co-funded under Erasmus+, The European Union programme for education, training, youth and sport 2014–2020.

Disclaimer

This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Licence

This publication is licensed under the Creative Commons Licence »Attribution-Share Alike 4.0 International«.

Project partners

ttg team training GmbH

Holzmarkt 7 | 72070 Tübingen
ulrich.renner@team-training.de
www.team-training.de

Vytauto Didžiojo universitetas

K. Donelaičio g. 58 | 44248 Kaunas
e.salnaite@trt.vdu.lt
www.vdu.lt

Stichting De Regenboog Groep

Droogbak 1d | 1013 GE Amsterdam
eschatz@correlation-net.org
www.deregenboog.org

Superact C.I.C.

13 Oldway Park | TA21 8EB Wellington
contact@superact.org.uk
www.superact.org.uk

Promidea Cooperativa Sociale

VIA CRATI 48/C | 87036 Rende Cosenza
sandra.perfetti@promidea.com
www.promidea.it

Norrköpings stadsmuseum

Västgötegatan 19-21 | 60221 Norrköping
stadsmuseet@norrkoping.se
www.norrkoping.se/kultur-fritid/museer/stadsmuseum

BFI Tirol Bildungs GmbH

Ing.-Eitzel-Straße 7 | 6010 Innsbruck
margit.kerschbaumer@bfi-tirol.at
www.bfi-tirol.at

CONTACT:

De REGENBOOG GROEP
CORRELATION network
Droogbak 1d
1013 GE Amsterdam
+31 20 5707827
administration@correlation-net.org
www.deregenboog.org
www.correlation-net.org

ON THE
MOVE
